

DE SOHO-OVERGANG IN LIMBURG

**Onderzoek naar de studie- en beroepskeuze-initiatieven
van secundaire scholen in Limburg.**

Kris Vancluysen & Mieke Van Haegendoren

Universiteit Hasselt

Diepenbeek - 2007

SEIN/2007/02

MANAGEMENT SUMMARY

1. ALGEMEEN KADER

De Provincie Limburg en de Platformwerking Secundair Onderwijs van de Provincie Limburg gaven het onderzoeksinstituut SEIN van de Universiteit Hasselt de opdracht een onderzoek uit te voeren naar de initiatieven die secundaire scholen in Limburg nemen in verband met de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs.

Naast allerlei psychosociale factoren speelt de school een cruciale rol in het studie- en beroepskeuzeproces en meer specifiek de keuzebekwaamheid van de leerlingen, zeker nu de verantwoordelijkheid voor de studiekeuzebegeleiding verschoven is van de vroegere PMS-centra naar de school en de leerkrachten. Van de leerling zelf wordt verwacht actief aan zijn of haar keuzeproces te werken. De Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB) werken vraaggestuurd en begeleiden enkel op verzoek van de leerling, de ouders of de school.

Omdat het aantal jongeren dat verder studeert in Limburg lager ligt in vergelijking met de andere Vlaamse provincies verdient de SOHO-overgang in Limburg extra aandacht. Om te achterhalen of en welke maatregelen er genomen moeten worden, is het nodig dat we een zicht krijgen op wat er in de Limburgse secundaire scholen reeds gedaan wordt omtrent de SOHO-problematiek.

2. VERLOOP VAN HET ONDERZOEK

De dataverzameling vond plaats in oktober 2006. We kozen voor een gestandaardiseerde webenquête waarvan we de link via e-mail naar alle Limburgse secundaire scholen met een derde graad stuurden. Het was dus niet nodig een steekproef te trekken. Het 'kernteam' dat zich in de school bezig houdt met de studie- en/of beroepskeuze (directeur, leerkrachten 3^e graad, keuzebegeleider, ...) diende de online vragenlijst gezamenlijk in te vullen.

Na herinneringen via telefoon en e-mail leverde de bevraging een respons op van 83%, wat zeer tevredenstellend is voor online surveyonderzoek. De verkregen dataset was representatief naar onderwijsvorm en, na een herweging van de data, naar onderwijsnet.

3. RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK

We bespreken:

- de infomomenten
- de hulpmiddelen
- het keuzebeleid

Als antwoord op de onderzoeksvraag willen we eerst een zicht krijgen op de infomomenten die scholen zelf organiseren of waaraan de leerlingen via de school deelnemen. Daarna komen een aantal hulpmiddelen aan bod die scholen kunnen inschakelen en de kwaliteit van het keuzeproces aanzienlijk verbeteren. Om te eindigen komen enkele aspecten over het beleid van de school omtrent keuzebegeleiding aan bod.

3.1 Infomomenten

Scholen organiseren zelf heel wat infomomenten. Meer dan 80% geeft aan minstens drie **infomomenten op schoolniveau** te organiseren. Infosessies of lessen over het aanbod en de structuur van het hoger onderwijs worden het vaakst genoemd. Telkens bijna 90% van de bevroegde scholen organiseert dit voor de leerlingen uit het ASO en het TSO/KSO. In het BSO gebeurt dit in 55% van de gevallen. Daar vinden vooral infosessies rond solliciteren veel bijval. Infosessies rond leerstijlprofielen komen over het algemeen slechts zelden voor. De analyse toonde ook aan dat in scholen met BSO- en TSO-studierichtingen ouders significant minder vaak geïnformeerd en (rechtstreeks) betrokken worden bij de infomomenten op schoolniveau.

De Limburgse secundaire scholen nemen daarnaast ook aan heel wat **initiatieven extra muros** deel. In bijna driekwart van de gevallen stippen de scholen minstens drie initiatieven aan. Vooral de provinciale studie- en informatiedagen (SID-in) zijn een groot succes. Alle bevroegde scholen geven immers aan de SID-in met de leerlingen uit het ASO en/of het TSO/KSO te bezoeken. In het BSO gebeurt dit in de helft van de gevallen. Opvallend was dat een meeloopdag of bezoek aan een hogeschool of universiteit slechts in een minderheid van de gevallen via de school plaatsvindt, zowel in het ASO, TSO/KSO als het BSO.

3.2 Hulpmiddelen

Scholen kunnen heel wat hulpmiddelen, ondersteunend materiaal, aanreiken in de loop van het keuzeproces. Zo is het gebruik van **keuzedossiers** reeds goed ingeburgerd, aangezien in 84% van de bevroegde scholen de leerlingen er één of meerdere gebruiken. In slechts 1 op de 10 scholen gebeurt dit echter al vanaf het eerste jaar van de derde graad. Het dossier dat het vaakst gebruikt wordt is 'Op stap naar het hoger onderwijs' van de Vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding. De begeleider van het dossier is in de meeste gevallen de klastitularis. In 16,7% van de scholen die een keuzedossier gebruiken werken de leerlingen zelfstandig met het dossier. In ruim driekwart van de gevallen wordt het dossier voorgelegd en besproken op de klassenraad. Diezelfde klassenraad geeft in bijna 90% van de scholen uiteindelijk zijn visie over de gemaakte keuze.

Belangstellings- of persoonlijkheidstests, die een realistisch zelfbeeld helpen schetsen, worden voornamelijk op individuele vraag van de leerlingen afgenomen. In minder dan 20% van de gevallen nemen de scholen systematisch van alle leerlingen een belangstellings- of persoonlijkheidstest af.

Het integreren van **ICT-toepassingen** (internet, elektronische leeromgeving, ...) in het studiekeuzeproces, één van de operationele doelstellingen van het SOHO-pilootproject, gebeurt in ruim 70% van de bevroegde scholen. In scholen met BSO-studierichtingen is dit significant minder het geval. De website van de school geeft in minder dan een kwart van de gevallen informatie en/of links over studie- en beroepsmogelijkheden.

Heel wat ondersteunend materiaal kan samengebracht worden, onder andere in de vorm van een ruimtelijk georganiseerde studiekeuzehoek. In bijna 8 op 10 gevallen, significant vaker scholen met ASO-richtingen, beschikken de scholen over zulk een infotheek met allerhande infobrochures over het hoger onderwijs en beroepsmogelijkheden.

3.3 Keuzebeleid

Limburgse secundaire scholen scoren eerder sterk op vlak van een **geïntegreerde keuzebegeleiding**. Ongeveer 90% van de bevroegde scholen geeft aan dat de studie- en/of beroepskeuze integraal deel uitmaken van het schoolgebeuren. In het merendeel van de scholen beschouwen de leerkrachten van de 3de graad keuzebegeleiding als een belangrijke taak. Niettemin stelden we vast dat in slechts 32% van de ondervraagde scholen, significant meer scholen met ASO-richtingen, de leerkrachten hierover bijscholing volgen. Bijscholing over de veranderingen in het hoger onderwijs komt in 45,5% van de gevallen voor.

Ook op niveau van de **scholengemeenschap** kunnen scholen samenwerken rond keuzebegeleiding. De resultaten toonden aan dat scholen, ondanks de schaalvoordelen, eerder middelmatig scoren op vlak van samenwerking binnen de scholengemeenschap. In ongeveer 1 op 3 scholen bestaat er een samenwerkingsverband. Op het CLB doet het merendeel van de bevroegde scholen, naar eigen aanvoelen, meerdere keren tot zeer dikwijls een beroep. Individuele leerlingengesprekken met het CLB vinden in meer dan 90% van de scholen plaats. Andere, externe partners waar telkens meer dan de helft van de scholen een beroep op doet zijn hogescholen, de VDAB en service club Rotary.

Ongeveer 60% van de bevroegde scholen heeft een **keuzebegeleider** of SOHO-coördinator op schoolniveau. Grotere scholen hebben significant vaker een keuzebegeleider. Een keuzebegeleider kan allerlei taken vervullen. In de helft van de scholen volgt deze persoon bijvoorbeeld de ontwikkeling van het keuzep proces op door

individuele leerlingengesprekken. Taken in functie van een geïntegreerde begeleiding of samenwerking binnen de scholengemeenschap zijn eerder beperkt.

Ten slotte gingen we ook na of slaagpercentages van oud-leerlingen een invloed hebben op het beleid van de school. Ruim 70% van de scholen die deze percentages bijhouden geeft aan dat dit het geval is. Slaagpercentages van oud-leerlingen worden slechts in ongeveer 30% van de scholen teruggekoppeld naar de leerlingen.

4. AANBEVELINGEN

Vervolgens kunnen we enkele **belangrijke aanbevelingen** formuleren op basis van dit onderzoek:

Het **informer en betrekken van de ouders bij het keuzep proces** is een must. Naast de school spelen de ouders een belangrijke rol in het oriënteren en begeleiden van hun kind gedurende het keuzep proces. Samen met de (klas)leraars staan ze in voor de begeleiding in de eerste lijn. Omdat het onderwijslandschap snel evolueert, is het van groot belang dat scholen ouders voldoende informeren en rechtstreeks betrekken bij het studiekeuzep proces. Vooral **ouders van leerlingen uit het BSO en het TSO** mogen hierbij niet vergeten worden. Ondanks het feit dat de behoefte aan informatie net bij deze ouders het grootst is, worden ze het minst vaak geïnformeerd over en betrokken bij de infomomenten op schoolniveau. De infomomenten voor deze ouders en leerlingen verdienen bovendien een aparte aanpak, eerder gericht op loopbaanmogelijkheden binnen de diverse beroepssectoren.

Tal van universiteiten en hogescholen investeren zichtbaar in **info- en meeloopdagen** voor laatstejaars, eventueel met een beperkte opdracht voor deze leerlingen. Secundaire scholen kunnen hierop inspelen door enerzijds zelf het engagement aan te gaan een universiteit of hogeschool te bezoeken, wat volgens de besproken resultaten relatief weinig gebeurt. Anderzijds doen scholen er goed aan niet alleen de leerlingen, maar ook de ouders aan te sporen om uit eigen initiatief meerdere info- of meeloopdagen te bezoeken.

Studiekeuzedossiers worden bij voorkeur al **in het eerste jaar van de derde graad** gebruikt. Men stimuleert op die manier de leerling om het keuzep proces vroeg genoeg op gang te brengen. Leerlingen van het 5^e Secundair staan bovendien nog niet echt onder keuzedwang, waardoor ze vrijblijvend het kiezen kunnen simuleren. Begeleiders kunnen ook tijdig anticiperen op moeilijkheden tijdens het proces en meerdere keren in de tijd terugkoppelen naar de leerling alvorens een eindadvies te formuleren.

In het kader van een geïntegreerde begeleiding is **een professionele bijscholing van de leerkrachten** noodzakelijk. Leerkrachten moeten namelijk kunnen anticiperen op het zelfbeeld, de belangstelling, persoonlijkheid en karakter van leerlingen, begeleidingswerk

dat vroeger door de PMS-centra werd geklaard. Daarnaast zijn leerkrachten vaak niet gewapend voor het voeren van prospectieve gesprekken en het formuleren van een eindadvies over een keuze. Door de ingrijpende hervormingen in het hoger onderwijs is ook een systematische bijscholing over het aanbod en de structuur van het hoger onderwijs noodzakelijk en is het belangrijk dat leerkrachten weten naar welke beroepen bepaalde opleidingen leiden. Uit onderzoek is bovendien gebleken dat leerkrachten in Limburg vaak te weinig **ambitieuw zijn voor hun leerlingen** door ze minder vaak universitaire studies aan te bevelen (Van Damme e.a., 2002). Ook hier is voor de leerkrachten een belangrijke taak weggelegd.

Samenwerking rond studiekeuzebegeleiding op niveau van de **scholengemeenschap** moet overwogen worden. Grotere samenwerkingsverbanden rond keuzebegeleiding die het belang van de individuele school overstijgen leveren immers schaalvoordelen op waardoor men structuren kan creëren die de keuzebegeleiding van leerlingen niet alleen objectiever maar ook professioneler kunnen maken. Uiteraard hangt de haalbaarheid van initiatieven mee af van de wijze waarop 'scholengemeenschappen' binnen de verschillende netten vorm krijgen.

Tot slot, om leerlingen te helpen een realistische keuze te maken en hun eigen kansen voldoende in te schatten kunnen scholen de **slaagpercentages van oud-leerlingen** terugkoppelen naar de leerlingen. Scholen doen er goed aan om zich niet te beperken tot globale slaagcijfers, maar deze te koppelen aan zowel de gevolgde richting in het secundair als de gekozen studierichting aan een hogeschool of universiteit.

INHOUDSTAFEL

MANAGEMENT SUMMARY	3
INHOUDSTAFEL.....	9
LIJST MET TABELLEN	11
LIJST MET FIGUREN.....	11
DANKWOORD	12
INLEIDING	13
HOOFDSTUK 1: Het onderzoeksproces	14
1.1 Algemeen kader	14
1.2 Onderzoeksmethoden en -technieken	15
1.2.1 Onderzoekspopulatie	15
1.2.2 Waarnemingsmethode	15
1.2.3 De vragenlijst	16
1.3 Dataverzameling en -analyse	17
1.3.1 De praktijk	17
1.3.2 Respons.....	17
1.3.3 Dataverwerking	20
HOOFDSTUK 2: Infomomenten.....	21
2.1 Inleiding	21
2.2 Interne infomomenten	21
2.3 Externe infomomenten	24
2.4 Besluit	27
HOOFDSTUK 3: Hulpmiddelen	28
3.1 Inleiding	28
3.2 Studiekeuzedossiers	28
3.3 Belangstellings- of persoonlijkheidstests	31
3.4 ICT-toepassingen	32
3.5 Permanent informatieaanbod	33
3.6 Besluit	34
HOOFDSTUK 4: Keuzebeleid	35
4.1 Inleiding	35
4.2 Geïntegreerde begeleiding	35
4.3 Samenwerkingsverbanden	38
4.3.1 Scholengemeenschap	38
4.3.2 Centra voor leerlingenbegeleiding.....	41
4.3.3 Andere, externe partners	42
4.4 Studiekeuzebegeleider	44
4.5 Slaagpercentages oud-leerlingen	45
4.6 Besluit	47
HOOFDSTUK 5: Algemeen besluit	48
BIBLIOGRAFIE	50

BIJLAGEN.....	52
Bijlage 1: Tabellen hoofdstuk 2.....	52
Bijlage 2: Tabellen hoofdstuk 4.....	53
Bijlage 3: De vragenlijst	53

LIJST MET TABELLEN

Tabel 1.1: Respons	17
Tabel 2.1: Betrokkenheid ouders infomomenten schoolniveau.....	23
Tabel 3.1: ICT-toepassingen (N=73)	32
Tabel 3.2: ICT-toepassingen x onderwijsvorm	32
Tabel 3.3: Permanent informatieaanbod (N=73)	33
Tabel 3.4: Studiekeuzehoek x onderwijsvorm	34
Tabel 4.1: Factoranalyse geïntegreerde begeleiding.....	36
Tabel 4.2: Geïntegreerde begeleiding (N=73)	37
Tabel 4.3: Bijscholing van leerkrachten (N=73)	38
Tabel 4.4: Bijscholing keuzebegeleiding x onderwijsvorm	38
Tabel 4.5: Factoranalyse samenwerkingsverbanden.....	39
Tabel 4.6: Samenwerkingsverbanden (N=73)	41
Tabel 4.7: Samenwerking CLB (N=73)	42
Tabel 4.8: Studiekeuzebegeleider x leerlingenaantal	45

LIJST MET FIGUREN

Figuur 1.1: Verloop dataverzameling	18
Figuur 1.2: Vergelijking populatie en dataset naar onderwijsnet	19
Figuur 1.3: Vergelijking populatie en dataset naar onderwijsvorm	19
Figuur 2.1: Interne infomomenten per onderwijsvorm	22
Figuur 2.2: Betrokkenheid ouders infomomenten (schaalscore 0-10).....	24
Figuur 2.3: Externe infomomenten per onderwijsvorm	25
Figuur 3.1: Gebruik studiekeuzedossiers 3 ^e graad (N=73)	28
Figuur 3.2: Welk studie-/beroepskeuzedossier ? (N=55)	29
Figuur 3.3: Begeleider studiekeuzedossier (n=61).....	30
Figuur 3.4: Afname belangstellings- of persoonlijkheidstests (n=73).....	31
Figuur 4.1: Geïntegreerde begeleiding per onderwijsnet (schaalscore 0-10)	36
Figuur 4.2: Samenwerkingsverbanden, arrondissement (schaalscore 0-10).....	40
Figuur 4.3: Samenwerkingsverbanden x onderwijsnet (schaalscore 0-10).....	40
Figuur 4.4: Externe partners (N=73)	43
Figuur 4.5: Studiekeuzebegeleider op schoolniveau (N=73)	44
Figuur 4.6: Houdt de school slaagpercentages bij? (N=73)	46
Figuur 4.7: Naar wie worden slaagpercentages teruggekoppeld? (N=59)	46

DANKWOORD

Voor de uitvoering van dit onderzoek zijn wij, als onderzoekers, een aantal mensen dank verschuldigd.

Allereerst gaat onze dank uit naar het provinciebestuur van Limburg. Zonder het vrijmaken van financiële middelen zou van dit onderzoek geen sprake zijn geweest. De inspanningen van het Platform Secundair Onderwijs van de provincie Limburg verdienen een uitdrukkelijke vermelding. We konden immers steeds rekenen op het nodige enthousiasme en inhoudelijke input van de leden.

Een woord van dank gaat uiteraard ook uit naar alle scholen die aan dit onderzoek meewerkten en de tijd namen de vragenlijst in te vullen. Zoals verder uit dit rapport zal blijken, hebben ze mee een hoge respons gerealiseerd.

We hopen dat de provincie Limburg en het Platform Secundair Onderwijs op korte termijn de bevindingen uit dit rapport verwerken in concrete acties die de leerlingen ten goede komen.

Kris Vancluysen & Mieke Van Haegendoren,

9 januari 2007

INLEIDING

In dit rapport bespreken we de resultaten van het onderzoek naar de schoolinitiatieven rond de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs (SOHO), uitgevoerd in het najaar van 2006.

De Provincie Limburg en de Platformwerking Secundair Onderwijs van de Provincie Limburg gaven het onderzoeksinstituut SEIN van de Universiteit Hasselt de opdracht een online bevraging uit te voeren bij alle Limburgse secundaire scholen. Voorliggend rapport bevat de resultaten van deze bevraging en brengt de bestaande initiatieven en behoeften rond keuzebegeleiding in kaart.

Het onderzoek dat aan de basis ligt van dit rapport is beleidsondersteunend en praktijkgericht. In tegenstelling tot theoriegericht onderzoek leggen onderzoekers het accent op het verkrijgen van kennis die verschijnselen in de werkelijkheid kunnen beïnvloeden en/of veranderen.

In het eerste hoofdstuk plaatsen we dit onderzoek in een breder maatschappelijk kader. We beschrijven er ook uitvoerig de gebruikte onderzoeksmethoden en -technieken, zowel bij de gegevensverzameling als bij de verwerking en analyse ervan.

In het tweede hoofdstuk leggen we de focus op de infomomenten die secundaire scholen kunnen organiseren rond de studie- en/of beroepskeuze van de leerlingen. We bespreken zowel de activiteiten die scholen intern kunnen organiseren als initiatieven extra muros waarin scholen zich kunnen engageren.

De hulpmiddelen die scholen kunnen aanreiken in de loop van het studiekeuzeproces komen aan bod in het derde hoofdstuk. We staan achtereenvolgens stil bij het gebruik van studiekeuzedossiers, belangstellings- en persoonlijkheidstests en de inschakeling van ICT-toepassingen in het keuzeproces. Verder werpen we een blik op de aanwezigheid van een permanent informatieaanbod.

Het beleid van de school inzake keuzebegeleiding behandelen we in het vierde en laatste hoofdstuk. Vooreerst gaan we na in hoeverre de keuzebegeleiding geïntegreerd is in het schoolgebeuren. Vervolgens bespreken we het bestaan van samenwerkingsverbanden, zowel binnen de scholengemeenschap als daarbuiten, de rol van een keuzebegeleider en de invloed van slaagpercentages van oud-leerlingen op het beleid van de school.

We sluiten af door de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek op een rijtje te zetten.

HOOFDSTUK 1: HET ONDERZOEKSPROCES

1.1 ALGEMEEN KADER

De studie- en/of beroepskeuze op het einde van het secundair onderwijs is een mijlpaal in het leven van jonge volwassenen. De kwaliteit van dit keuzeproces bepaalt mee de kansen op succes in de hogere studies en/of de tevredenheid in het gekozen beroep. Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat er grote verschillen bestaan tussen jongeren in hun studie- en/of beroepskeuzeproces. Niet alle jongeren maken evenveel werk van hun studie- en/of beroepskeuze en ze boeken niet allemaal dezelfde vooruitgang (Germeijs, 2006; Lacante e.a., 2000).

Naast allerhande psychosociale factoren speelt de school een onmiskenbare rol in het studiekeuzeproces en meer specifiek de keuzebekwaamheid van de leerlingen. Sinds het decreet op de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) is de verantwoordelijkheid voor de studiekeuzebegeleiding immers verschoven van de vroegere PMS-centra naar de school en de leerkrachten. Van de leerling zelf wordt verwacht actief aan zijn of haar studiekeuzeproces te werken. Voor zowel de leerling en de ouders als voor de school, de leerkrachten en het CLB betekent dit een belangrijke aanpassing en een leerproces.

Om die reden startte de Vlaamse overheid in 2003 een pilootproject in een beperkte onderwijszone (30 scholen uit de ruime regio Mechelen). Het SOHO-pilootproject had als belangrijkste objectieven de keuzebekwaamheid en -verantwoordelijkheid van de leerlingen te verhogen en de procesbegeleiding door de school te optimaliseren. Van de pilootscholen werd onder meer gevraagd om in de verschillende vakken de wereld van beroepen en opleidingen en het thema 'kiezen' geïntegreerd aan bod te laten komen. De deelnemende scholen kregen specifieke middelen om een SOHO-coördinator aan te stellen en extra uitgaven te dekken.

Omdat het aantal jongeren dat verder studeert in Limburg lager ligt in vergelijking met de andere Vlaamse provincies verdient de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs ook in Limburg extra aandacht. Om te achterhalen of en welke maatregelen er dienen genomen te worden is het echter nodig dat we eerst een zicht krijgen op wat er al in de scholen gedaan wordt omtrent deze problematiek. Hiervoor is onderzoek noodzakelijk. De onderzoeksvraag van voorliggend onderzoek luidt dan ook: *Welke initiatieven nemen de Limburgse secundaire scholen in verband met de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs?*

Hoewel het belangrijk is dat de verantwoordelijkheden van alle actoren in het studiekeuzeproces in beschouwing moeten worden genomen heeft dit onderzoek enkel betrekking op de initiatieven vanuit de school. Het onderzoek is geen doel op zich, maar stelt beleidsmakers, de Platformwerking Secundair Onderwijs en de scholen in staat om een

globaal beeld te krijgen van de bestaande toestand en behoeften. Op basis van deze resultaten zullen acties ondernomen worden om de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs via de scholen te optimaliseren.

1.2 ONDERZOEKSMETHODEN EN -TECHNIEKEN

1.2.1 ONDERZOEKSPOPULATIE

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle secundaire scholen met een derde graad in Limburg. De provincie Limburg telt in totaal 88 secundaire scholen met een derde graad¹. Om een duidelijk en volledig beeld te krijgen, opteerden we voor dit onderzoek om alle onderzoekseenheden uit de theoretische populatie te bevragen. Het was dus niet nodig een steekproef te trekken. Alle Limburgse secundaire scholen met een derde graad werden bijgevolg op de hoogte gebracht van het onderzoek en aangespoord tot deelname.

1.2.2 WAARNEMINGSMETHODE

Vlaanderen behoorde jaren geleden al tot het Europese koppelton wat het aantal internetaansluitingen in secundaire scholen betreft (Departement Onderwijs, 2003; Digikids, 2006). Voor de dataverzameling kozen we dan ook voor een gestandaardiseerde enquête middels het internet, namelijk een websurvey. Surveyonderzoek via het internet heeft zowel voordelen als beperkingen (Heerwegh, 2001; De Winne, Plevoets & Sels, 2003).

Het grote voordeel van het werken met websurveys is de automatische data-input en de snelheid waarmee men respons krijgt op een studie. Surveys middels het internet laten een veel kortere veldwerkperiode toe bij een grote groep onderzoekseenheden dan de traditionele post-survey of het 'face-to-face'-interview. Vermits de respondent zelf zijn gegevens invult, verlaagt niet alleen de kans op fouten, maar zijn de data uit een websurvey ook onmiddellijk beschikbaar op het moment dat de fase van dataverzameling afgerond wordt (Billiet & Waege, 2001).

Naast de snelheid, is ook de kostprijs één van de meest aangehaalde voordelen. Eens een vragenlijst is opgesteld, kunnen bijkomende eenheden aan een relatief lage meerkost bevroegd worden. Aangezien de programmatiekosten eenmalig zijn en de data-input automatisch gebeurt, wijzigen deze kosten niet naargelang het aantal bevroegde onderzoekseenheden stijgt. De meerkost bij extra bevroegingen wordt vooral bepaald door de kost van het aanschrijven, aansporen (bv. via een telefonische rappel) en opvolgen van de respondenten.

¹ Het aantal scholen baseert zich op het aantal directies. Scholen met een zelfde directie kunnen meerdere vestigingsplaatsen hebben.

Ook wat gebruiksvriendelijkheid betreft, heeft een websurvey een aantal voordelen. De respondent kan om het even waar en wanneer de vragenlijst invullen. Op de ultieme inleveringsdatum na, bestaat er, in tegenstelling tot bijvoorbeeld telefonische enquêtes en face-to-face interviews, geen beperking in tijd en plaats. Daarnaast wordt de routing programmatorisch vastgelegd om respondenten op de juiste wijze door de vragenlijst te loodsen. Afhankelijk van het antwoord op bepaalde vragen zal de respondent een andere route doorheen de vragenlijst moeten volgen. Een ander mogelijk voordeel bestaat eruit respondenten te kunnen dwingen een antwoord te geven. Dit gebeurt door het onmogelijk te maken naar een volgende vraag te gaan zonder de huidige te beantwoorden.

Eén van de belangrijkste beperkingen van surveyonderzoek via het internet is een mogelijk lagere respons. Afhankelijk van de beoogde populatie leveren internetsurveys over het algemeen een lagere respons op dan postenquêtes (Winne, Plevoets & Sels, 2003; Kwak & Radler, 2002). Een verhoogde kans op non-respons is onder andere te wijten aan de technische kant van websurveys, namelijk de computer (Heerwegh, 2001). Enerzijds bestaat er de kans op een 'drop-out' of afhaken tijdens het invullen omwille van een gebrekkige computerkennis bij de respondenten. Anderzijds kunnen ook de (complexe) vragenlijstconstructie en compatibiliteitsproblemen met de soft- en/of hardware van de respondent leiden tot een weigering.

1.2.3 DE VRAGENLIJST

De constructie van de websurvey gebeurde met het softwarepakket *Snap 8 Professional*. De vragenlijst zelf is met zeer veel zorgvuldigheid opgesteld in overleg met de Platformwerking Secundair Onderwijs van de Provincie Limburg. De gestandaardiseerde vragenlijst behandelt verschillende elementen met betrekking tot de studie- en/of beroepskeuze en de rol van de school in het studiekeuzeproces.

We stelden niet alleen vragen over, al dan niet permanente, activiteiten die de school zelf organiseert, maar we vroegen ook of de school zich engageert in externe initiatieven zoals meeloopdagen aan een hogeschool of een universiteit, een bezoek aan de SID-in, enz. Daarnaast legden we ook uitgebreid de nadruk op instrumenten ter ondersteuning van het keuzeproces (studiekeuzedossiers, belangstellingstests en persoonlijkheidstests, ICT-toepassingen, ...), het bestaan van samenwerkingsverbanden (bijvoorbeeld tussen scholen onderling, het CLB en/of externe partners) en, de integratie van de studie- en/of beroepskeuze in het schoolgebeuren en het onderwijs. Daarnaast vroegen we ook of de school een studie- en/of beroepskeuzebegeleider heeft en welke taken deze dan uitoefent. De vragenlijst bestaat grotendeels uit gesloten vragen. Indien van toepassing werd steeds een categorie 'andere' voorzien. Op die manier kunnen de respondenten steeds elementen aanhalen die niet in de vragenlijst zijn opgenomen.

De online vragenlijst werd op voorhand uitvoerig getest om eventuele tekortkomingen op vlak van routing, gebruiksvriendelijkheid en compatibiliteit te kunnen aanpassen. We geven de vragenlijst mee in bijlage.

1.3 DATAVERZAMELING EN -ANALYSE

1.3.1 DE PRAKTIJK

De dataverzameling vond plaats in de maand oktober 2006. De meest voor de hand liggende manier om de scholen uit te nodigen om aan het onderzoek deel te nemen was het sturen van een e-mail met daarin een hyperlink naar de online vragenlijst. Alle Limburgse secundaire scholen beschikken immers over een eigen internetaansluiting met bijhorend mailadres. Om de uitnodiging kracht bij te zetten, stuurden we op voorhand reeds naar alle scholen een brief namens de Limburgse gedeputeerde voor onderwijs. Deze brief lichtte kort het doel van het onderzoek toe en bevatte een voorbeeldversie van de online vragenlijst.

De online vragenlijst diende gezamenlijk ingevuld te worden door het 'kernteam' dat zich in de school bezig houdt met de studie- en/of beroepskeuze. Dit kernteam kan bestaan uit leden van de directie, leerkrachten van de derde graad en/of een studiekeuzebegeleider. Het invullen van de vragenlijst duurde gemiddeld 28 minuten. Na verzending van de antwoorden werd naar de scholen automatisch een e-mail gestuurd met daarin een bevestiging dat de antwoorden goed ontvangen werden. Doordat er na het invullen van de vragenlijst een cookie-bestand achtergelaten werd op de computer van de respondent kon de vragenlijst onmogelijk tweemaal ingevuld worden.

Om de respons te verhogen werden op regelmatige tijdstippen herinneringen gegeven, zowel telefonisch als via mail (cfr. infra).

1.3.2 RESPONS

Met betrekking tot websurveys worden responsratio's genoemd van 7% tot 77%, afhankelijk van de beoogde doelgroep (De Winne, Plevoets & Sels, 2003). Van de 88 Limburgse secundaire scholen met een derde graad vulden er 73 de vragenlijst in. Dit levert een respons op van **82,95%**, wat zeer tevredenstellend is.

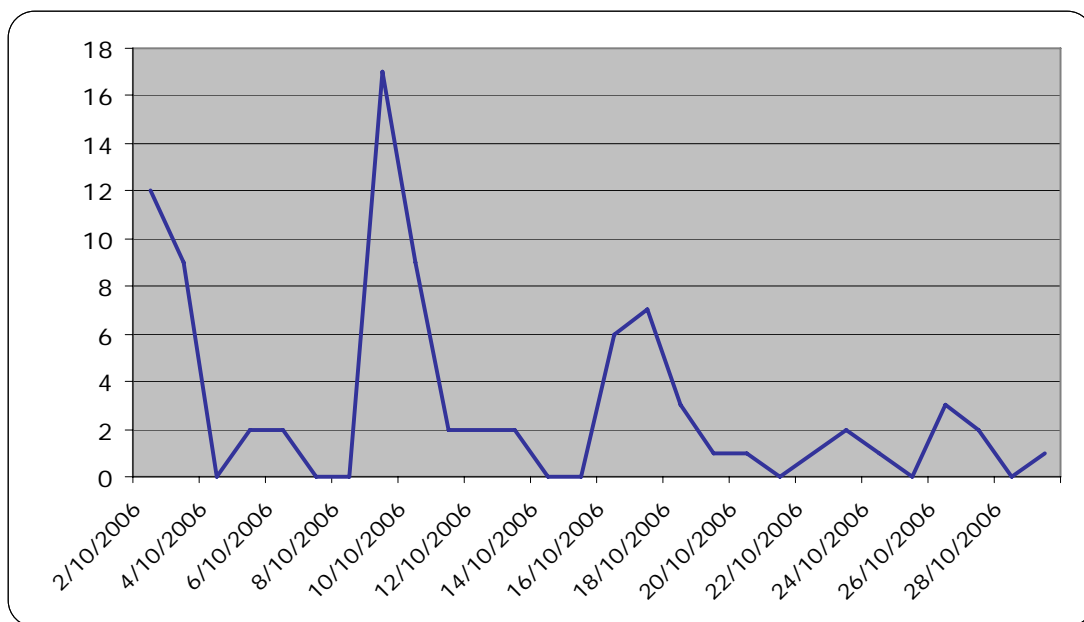
TABEL 1.1: RESPONS

Aantal scholen	88
Aantal gerealiseerde enquêtes (N)	73
Respons (%)	82,95%

Het 'kernteam' dat de online vragenlijst invulde bestond in ongeveer 76% van de gevallen uit de directeur of directrice van de school. In precies 57% van de scholen maakte een leerlingbegeleider of graadcoördinator deel uit van dit team, terwijl in telkens ruim 10% van de gevallen één of meerdere klastitularissen van de 3de graad of (vak)leerkrachten dit team bemanden. In 8,1% van de gevallen maakte een andere persoon deel uit van het 'kernteam'. Het ging hierbij voornamelijk om secretariaats- en/of CLB-medewerkers.

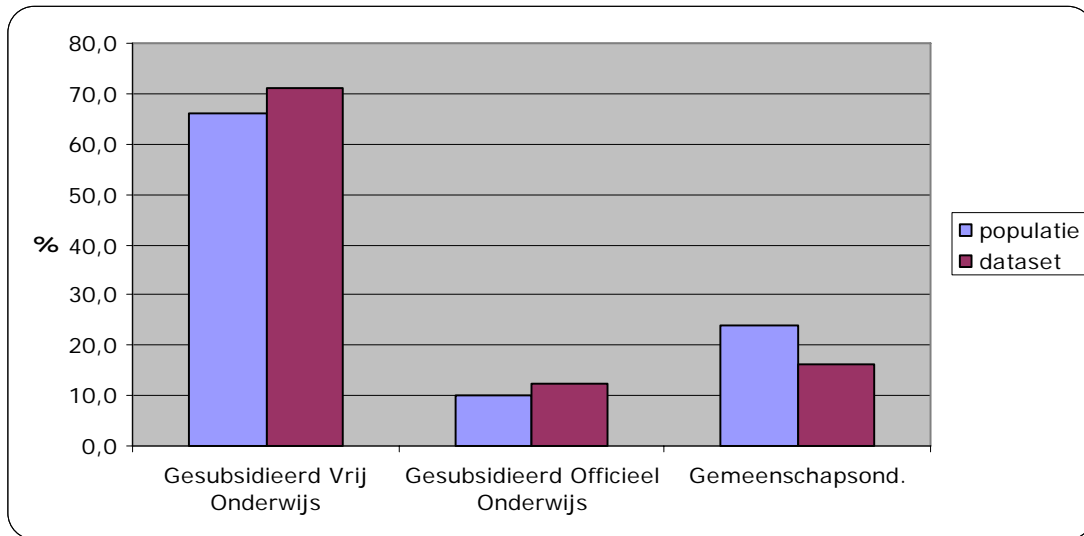
Een overzicht van het verloop van de dataverzameling wordt gegeven in figuur 1.1. Het veldwerk startte op 2 oktober 2006 en eindigde op 31 oktober 2006. De respons varieert naargelang de momenten waarop aan de scholen een herinnering werd gegeven. Rappels via e-mail werden gegeven op 9 en 16 oktober, wat telkens leidde tot een (sterke) stijging van het aantal ingevulde vragenlijsten. Telefonische rappels werden gegeven vanaf 23 oktober. Hierdoor kon de respons nog met ongeveer 9% verhoogd worden tot uiteindelijk 82,95%.

FIGUUR 1.1: VERLOOP DATAVERZAMELING

Om de representativiteit van de gerealiseerde enquêtes te controleren, vergelijken we de dataset met de populatie (aan de hand van een aantal cruciale variabelen). Figuur 1.2 geeft de verdeling van de dataset en de populatie naar onderwijsnet.

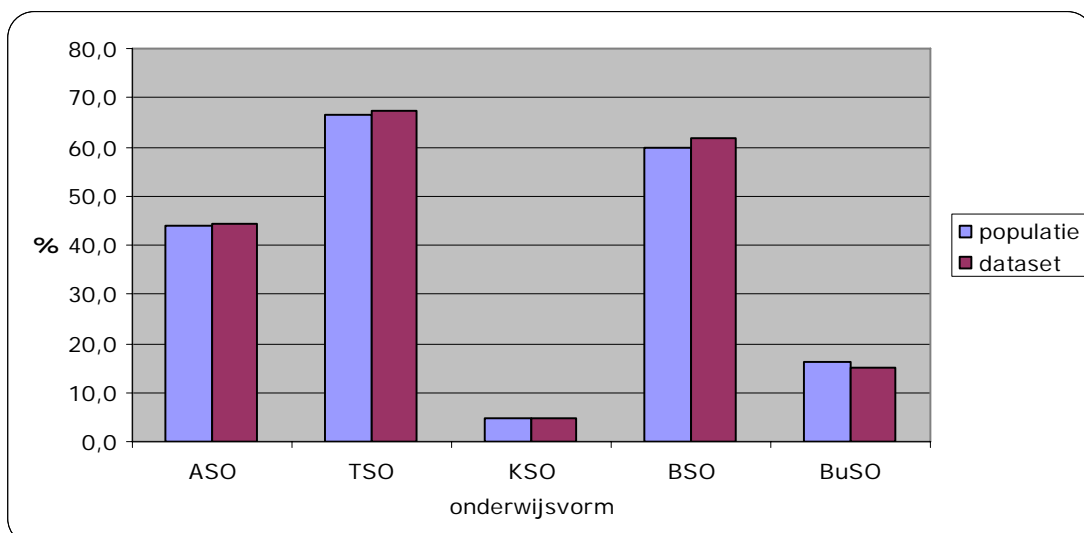
FIGUUR 1.2: VERGELIJKING POPULATIE EN DATASET NAAR ONDERWIJSNET

Uit de bovenstaande figuur blijkt dat in ons databestand niet alle onderwijsnetten gelijk vertegenwoordigd zijn in verhouding tot de populatie. Zo zien we dat het Gemeenschapsonderwijs enigszins ondervertegenwoordigd is, tegenover een lichte oververtegenwoordiging van zowel het Gesubsidieerd Vrij Onderwijs als het Gesubsidieerd Officieel Onderwijs (Stedelijk en Provinciaal onderwijs). Bij de analyse hebben we waar mogelijk de verschillen gecorrigeerd via weging.

Figuur 1.3 maakt een vergelijking naar onderwijsvorm. We vergelijken het aantal scholen met een bepaalde onderwijsvorm in de populatie met de vertegenwoordiging in de dataset.

FIGUUR 1.3: VERGELIJKING POPULATIE EN DATASET NAAR ONDERWIJSVORM

Naar onderwijsvorm is het gegevensbestand een goede afspiegeling van de verhouding in de populatie. Na controle kunnen we stellen dat de verschillen tussen de dataset en de populatie niet significant zijn.

1.3.3 DATAVERWERKING

De gegevens werden automatisch geïmporteerd in *Snap 8 Professional*. De verwerking van de gegevens gebeurde met het softwarepakket *SPSS 13.0 for Windows*.

De onderzoeksresultaten worden gepresenteerd in de vorm van grafieken, tabellen en aanvullende commentaren. Daarbij worden de gegevens weergegeven in de vorm van percentages of schaalcores.

Bij de bespreking van de resultaten gaan we ook regelmatig na of er een samenhang bestaat tussen de inhoudelijke variabelen en de kenmerken van de school, namelijk de schoolcategorie² en aanwezige onderwijsvormen, het onderwijsnet, het leerlingenaantal en het arrondissement waarin de school gelegen is. Om te achterhalen of er verschillen bestaan naargelang deze achterliggende kenmerken, maken we gebruik van de **chi²-toets** en de **t-test** voor onafhankelijke steekproeven of **variantieanalyse** (ANOVA), respectievelijk voor frequenties en gemiddelden (schaalcores).

² We onderscheiden 3 schoolcategorieën op basis van de aanwezige onderwijsvormen, namelijk ASO-TSO, ASO-TSO-BSO, TSO-BSO. Het kunstsecundair onderwijs (KSO) wordt in navolging van Lanckswaert e.a. (1999) samengenomen met het TSO. Deze categorie bevat immers te weinig scholen om apart genomen te worden.

HOOFDSTUK 2: INFOMOMENTEN

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk ligt de focus op de infomomenten die secundaire scholen kunnen organiseren rond de studie- en/of beroepskeuze van de leerlingen. De ontwikkeling en doorstroming van hoogwaardige relevante informatie, niet enkel over studiemogelijkheden maar ook over beroepen is voor leerlingen immers van vitaal belang (Mels, Veraghtert & Wuyts, 2003).

In eerste instantie gaan we na welke activiteiten de scholen intern organiseren ter ondersteuning van de studie- en/of beroepskeuze. We bekijken ook in welke mate de ouders bij deze activiteiten betrokken worden. Vervolgens bekijken we of de Limburgse secundaire scholen zich engageren in initiatieven extra muros, bijvoorbeeld door de provinciale studie- en informatiedagen (SID-in) te bezoeken.

2.2 INTERNE INFOMOMENTEN

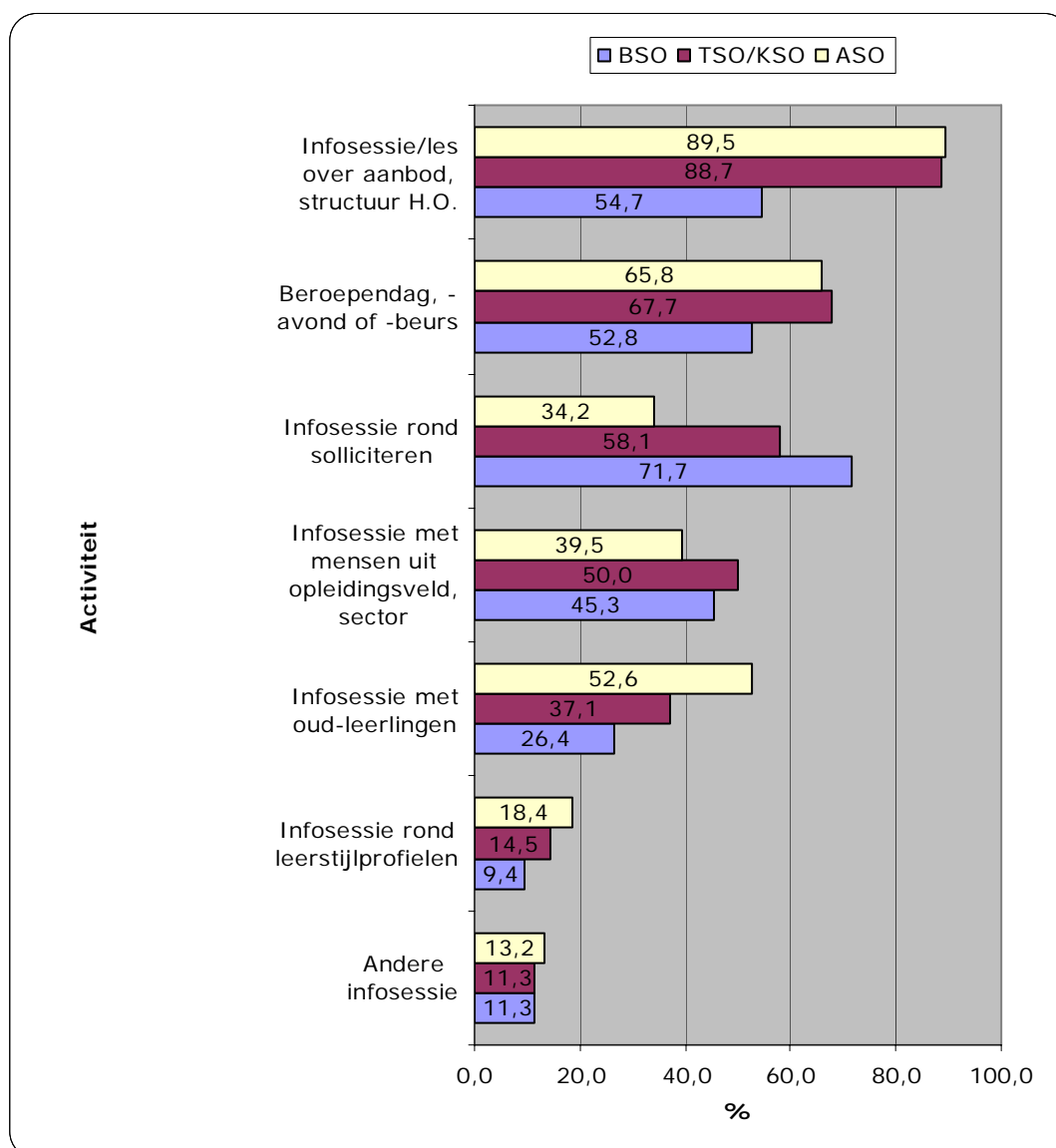
Scholen kunnen zelf tal van informatiesessies organiseren met betrekking tot de studie- en/of beroepskeuze. Deze infomomenten kunnen enerzijds informeren over de inhoud van opleidingen, onderwijsinstellingen en de koppeling van studierichtingen met beroepen. Anderzijds kan er ook informatie gegeven worden over de mogelijkheden om slaagkansen te optimaliseren (bijvoorbeeld een infosessie over leerstijlprofielen).

In de vragenlijst werden zeven antwoordmogelijkheden voorzien, waaronder een categorie 'andere'. Bij het opstellen van de antwoordcategorieën baseerden we ons onder andere op de ruime waaier aan activiteiten van het SOHO-pilootproject (Departement Onderwijs, 2006b). De respondenten moesten voor iedere in de school aanwezige onderwijsvorm aanduiden welke informatiemomenten de school organiseert voor de leerlingen uit de derde graad (ASO, BSO, TSO/KSO) en/of vierde graad (BSO).

Over het algemeen stellen we vast dat de scholen heel wat activiteiten aanstippen. In ruim 8 van de 10 gevallen (82,3%, n=60) geven de bevroagde scholen aan maar liefst drie of meer infomomenten op schoolniveau te organiseren. Ruim 20% van de scholen zegt minstens vijf infomomenten te organiseren. Bij amper drie scholen (4,1%) is dit slechts één keer het geval en in één geval stipt de school geen enkel antwoord aan.

Vervolgens geven we in figuur 2.1 een overzicht van de verschillende infomomenten per onderwijsvorm. Het kunstsecundair onderwijs (KSO) wordt in navolging van Lanckswaert e.a. (1999) samengenomen met het TSO. Deze categorie bevat immers te weinig scholen om apart opgenomen te worden.

FIGUUR 2.1: INTERNE INFOMOMENTEN PER ONDERWIJSVORM

Uit de bovenstaande figuur blijkt dat zowel in het ASO (n=34) als in het TSO/KSO (n=55) bijna 90% van de scholen een infosessie of les organiseert over het aanbod en de structuur van het hoger onderwijs. In het BSO bedraagt dit percentage slechts 54,7% (n=29). Ook een beroependag of -avond komt met bijna 70% ongeveer even vaak voor in het ASO (n=25) als het TSO/KSO (n=42).

Een infosessie waarbij een aantal oud-leerlingen hun ervaringen toelichten is beduidend populairder in het ASO. Meer dan de helft van de bevroagde scholen (52,6%; n=20) organiseert dit tegenover respectievelijk 37,1% (n=23) en 26,4% (n=14) van de TSO/KSO- en BSO-scholen.

Infosessies rond solliciteren vinden vooral bijval in het BSO. Ruim 70% (n=38) van de BSO-scholen neemt dit initiatief voor de leerlingen uit de 3de graad ten opzichte van respectievelijk 52,6% (n=20) en 37,1% (n=40) in het ASO en het TSO/KSO. Infomomenten die leerstijlprofielen blootleggen komen slechts in een minderheid van de

scholen voor, zowel in het ASO (18,4%, n=7), het TSO/KSO (14,5%, n=9) als het BSO (9,4%, n=5).

Ouders spelen een belangrijke rol in het oriënteren en begeleiden van hun zoon/dochter in het studiekeuzeproces (Kuppens & Elchardus, 2003:132). Naast de (klas)leraars staan de ouders immers het dichtst bij de leefwereld van de leerlingen, ze staan in voor de begeleiding in de eerste lijn (Van Esbroeck, 1996). Ouders moeten hun kinderen wijzen op het belang van het studiekeuzeproces. Door het snel evoluerende onderwijslandschap en bijgevolg veranderende studieaanbod, blijven ouders echter niet altijd op de hoogte van de verschillende studiemogelijkheden. Het is dan ook noodzakelijk dat ouders geïnformeerd worden, zowel door de school, het CLB als het hoger onderwijs.

In de vragenlijst stelden we aan de scholen enerzijds de vraag hoe vaak de ouders geïnformeerd worden over de informatiemomenten op schoolniveau. Anderzijds vroegen we ook hoe vaak de ouders rechtstreeks betrokken worden bij deze infosessies. De respondenten konden telkens antwoorden met 'nooit', 'één keer', 'enkele keren', 'meerdere keren', 'dikwijls' of 'zeer dikwijls'. Tabel 2.1 geeft de verdeling van de antwoordpercentages weer.

TABEL 2.1: BETROKKENHEID OUDERS INFOMOMENTEN SCHOOLNIVEAU

Ouders	geïnformeerd		(rechtstreeks) betrokken	
	n	%	n	%
Nooit	2	2,7	13	17,8
Eén keer	14	19,2	14	19,2
Enkele keren	28	38,4	31	42,5
Meerdere keren	25	34,2	12	16,4
Dikwijls	1	1,4	1	1,4
Zeer dikwijls	3	4,1	2	2,7
TOTAAL (N)	73	100,0	73	100,0

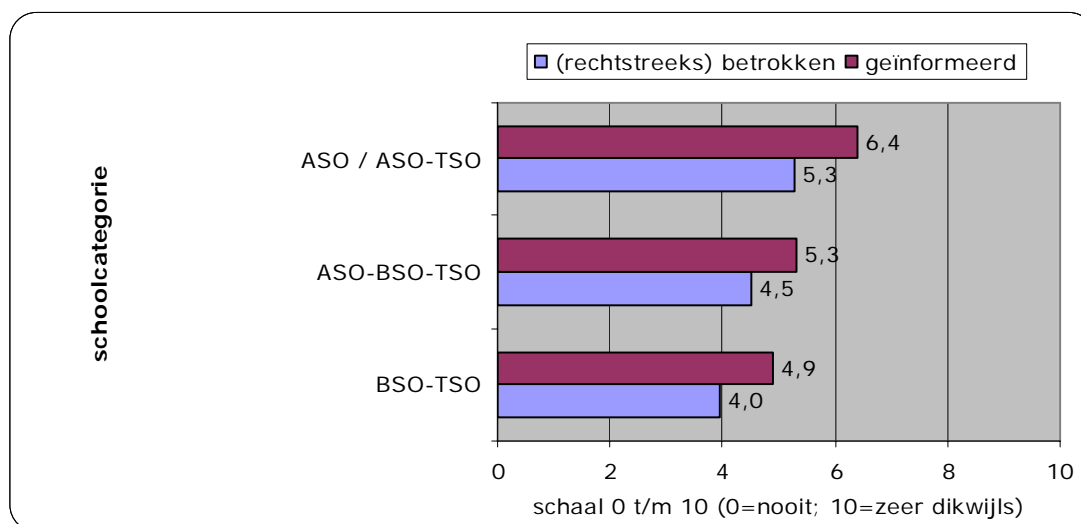
Uit de tabel leiden we af dat 13 scholen (17,8%) de ouders nooit rechtstreeks betrekken bij de infomomenten op schoolniveau. In 2 gevallen (2,7%) worden de ouders hierover zelfs nooit geïnformeerd. In 19,2% (n=14) van de gevallen worden de ouders één keer geïnformeerd of (rechtstreeks) betrokken. In de meeste gevallen geven de scholen aan dat de ouders enkele keren geïnformeerd (38,4%, n=28) en (rechtstreeks) betrokken (42,5%, n=31) worden. Respectievelijk 4 (5,5%) en 3 (4,1%) scholen zeggen, naar eigen aanvoelen, de ouders (zeer) dikwijls te informeren of (rechtstreeks) te betrekken bij de infomomenten op schoolniveau.

In een volgende stap van de analyse bekijken we of er verschillen bestaan naargelang de kenmerken van de scholen. Hiervoor hebben we de antwoordcategorieën hercodeerd naar een schaal van 0 tot en met 10, waarbij 0 staat voor 'nooit' en 10 voor 'zeer dikwijls'.

Vervolgens hebben we gekeken of de gemiddelde scores significant verschillen naargelang de kenmerken van de school.

Figuur 2.2 toont aan dat de betrokkenheid van de ouders bij de infomomenten verschilt naargelang de schoolcategorie. In scholen met ASO-richtingen worden ouders niet alleen significant vaker (rechtstreeks) betrokken, maar ook meer geïnformeerd over de infomomenten op schoolniveau dan in scholen met ook of enkel BSO- en TSO-studierichtingen. Nochtans kan men aannemen dat de nood aan informatie bij deze ouders vaak groter is. Scholen die de drie onderwijsvormen (ASO-BSO-TSO) aanbieden, bevinden zich in een middencategorie. De procentuele antwoordverdeling per schoolcategorie geven we mee in bijlage. Andere verschillen naargelang schoolkenmerken (bijvoorbeeld naargelang het onderwijsnet of het leerlingenaantal) waren niet significant.

FIGUUR 2.2: BETROKKENHEID OUDERS INFOMOMENTEN (SCHAALSCORE 0-10)

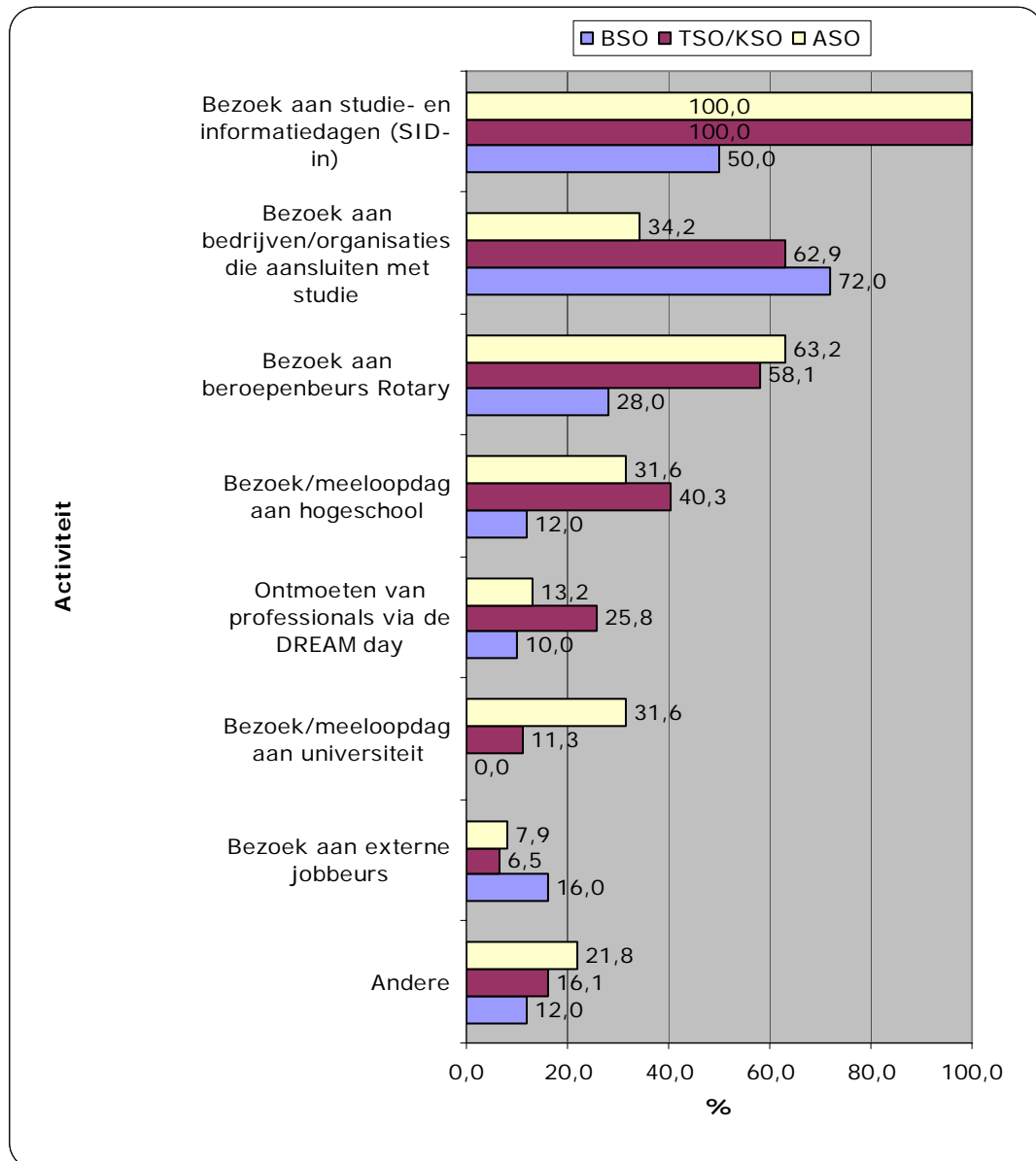
One-way ANOVA (rechtstreeks) betrokken: $F=5,35$; $df=2$; $p<.01$
One-way ANOVA geïnformeerd: $F=3,32$; $df=2$; $p<.05$

2.3 EXTERNE INFOMOMENTEN

Scholen kunnen niet alleen zelf activiteiten of informatiesessies organiseren, maar kunnen zich ook engageren in initiatieven extra muros. Niet alleen qua voorlichting en advies, zoals de jaarlijks terugkerende provinciale studie- en informatiedagen (SID-in) waarop alle hogescholen en universiteiten vertegenwoordigd zijn, maar ook op vlak van kennismaking met de dagelijkse realiteit in het hoger onderwijs of het beroepsleven. Heel wat hogescholen en universiteiten organiseren bijvoorbeeld zelf meeloopdagen voor laatstejaars (bijvoorbeeld naar aanleiding van de Wetenschapsweek), eventueel met een beperkte opdracht voor deze leerlingen. Naar analogie met de interne infomomenten stelden we aan de scholen de vraag of de leerlingen van de derde of vierde graad (BSO) via de school deelnemen aan infomomenten buiten de school. De vraag bevatte acht antwoordmogelijkheden.

Uit de resultaten blijkt dat scholen aan heel wat externe initiatieven deelnemen. In bijna driekwart van de gevallen (72,7%, n=53) stippen de scholen minstens drie initiatieven aan. Ongeveer 20% (n=15) van de bevroegde scholen stipt zelfs 5 of meer initiatieven aan. In figuur 2.3 geven we een overzicht van het antwoordpatroon per onderwijsvorm.

FIGUUR 2.3: EXTERNE INFOMOMENTEN PER ONDERWIJSVORM

Uit de figuur blijkt dat alle bevroegde scholen met ASO- en/of TSO/KSO-studierichtingen aangeven de provinciale studie- en informatiedagen (SID-in) te bezoeken. Hoewel de opkomst in Limburg bij deze leerlingen traditioneel steeds de hoogste in Vlaanderen is, zijn de studie- en informatiedagen duidelijk nog steeds een succesvol initiatief. Uit voorgaand onderzoek is overigens gebleken dat voor heel wat leerlingen de SID-in ook effectief een grote hulp is geweest bij de keuze (Lanckswert e.a., 1999).

Voor het BSO wordt slechts in de helft van de gevallen (50,0%, n=25) een bezoek aan de provinciale studie- en informatiedagen georganiseerd. De resultaten geven aan dat deze leerlingen vaker een bezoek brengen aan bedrijven of organisaties die aansluiten bij de studie (72,0%, n=36).

Een ander jaarlijks terugkerend initiatief is de beroepenbeurs van serviceclub Rotary. Een bezoek gebeurt in 63,2% (n=24) van de gevallen in het ASO. In het TSO/KSO en BSO is dit in respectievelijk 58,1% (n=36) en 28,0% (n=14) van de ondervraagde scholen het geval.

Opvallend is dat een meeloopdag of bezoek aan een hogeschool of universiteit (eventueel met een beperkte opdracht voor de leerlingen) slechts in een minderheid van de gevallen via de school plaatsvindt. Zo bezoekt slechts 31,6% (n=12) van de bevraagde ASO-scholen een hogeschool. In het TSO/KSO en het BSO bedragen deze percentages respectievelijk 40,3% (n=25) en 12,0% (n=6). Hogescholen worden trouwens over het algemeen frequenter bezocht dan universiteiten. Enkel in het ASO is er geen verschil.

Deelname aan de DREAM-day, een project waarbij jongeren een professional ontmoeten gedurende een tweetal uren, is dan weer het populairst in het TSO/KSO. Ruim een kwart (n=15) van de bevraagde TSO/KSO-scholen neemt hieraan deel tegenover respectievelijk 13,2% (n=5) en 10% (n=5) voor de scholen met afstudeerrichtingen in het ASO of het BSO.

Van de 46 bevraagde scholen die een hogeschool bezoeken, gaat 66,7% (n=18) naar de Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim). Precies 63% (n=17) organiseert een bezoek of meeloopdag aan de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL) en in respectievelijk 12 en 9 gevallen wordt de Xios Hogeschool Limburg of de Katholieke Hogeschool Kempen in Geel bezocht. In de overige vier gevallen noemen de respondenten Groep T in Leuven en de Erasmus Hogeschool (Brussel) of is de keuze afhankelijk van de vraag van de leerlingen.

De universiteit die het vaakst wordt bezocht door de scholen is de Universiteit Hasselt. Maar liefst 9 van de 11 (81,8%) scholen organiseert er een bezoek of neemt er deel aan een meeloopdag. De Katholieke Universiteit Leuven en de Vrije Universiteit Brussel worden in respectievelijk 7 en 3 gevallen genoemd. In telkens 2 gevallen brengen scholen een bezoek aan de Katholieke Universiteit Brussel, de Universiteit Antwerpen of de Universiteit Maastricht. In één geval geeft de respondent aan dat de keuze afhankelijk is van de vraag van de leerlingen.

Het soort bedrijven dat de scholen bezoeken is zeer uiteenlopend, vaak afhankelijk van de studierichtingen die de scholen aanbieden. Bedrijven die vaak genoemd worden zijn bedrijven uit de automobielsector (bijvoorbeeld Ford Genk, Nedcar Born, DAF, ...). Andere sectoren die het goed doen zijn de voedingssector (bijvoorbeeld Scana-Noliko, InBev, Trudo Konings, ...) en de distributiesector (bijvoorbeeld Nike, Ikea, GB, Colruyt ...). Een alfabetisch overzicht van de door de scholen bezochte ondernemingen geven we mee in bijlage.

2.4 BESLUIT

We bespraken in dit hoofdstuk de infomomenten rond studie- en/of beroepskeuze die scholen zelf organiseren of waaraan leerlingen via de school deelnemen.

De resultaten toonden aan dat scholen zelf heel wat infomomenten organiseren. Ruim 80% van de bevroegde scholen geeft aan minstens drie infomomenten op schoolniveau te organiseren. Infosessies of lessen over het aanbod en de structuur van het hoger onderwijs worden in het ASO en het TSO/KSO in bijna 90% van de scholen georganiseerd. In het BSO gebeurt dit slechts in 55% van de scholen. Hier zijn het vooral infosessies rond solliciteren die veel bijval vinden. Infosessies rond leerstijlprofielen komen over het algemeen slechts zelden voor. Een belangrijke vaststelling was dat in scholen met BSO- en TSO-studierichtingen ouders significant minder vaak geïnformeerd en (rechtstreeks) betrokken worden bij de infomomenten op schoolniveau.

Ook extra muros nemen de scholen aan heel wat initiatieven deel. In bijna driekwart van de gevallen stippen de scholen minstens drie initiatieven aan. Vooral de provinciale studie- en informatiedagen (SID-in) zijn een groot succes. Alle bevroegde scholen geven aan er met de leerlingen uit het ASO en/of het TSO/KSO aan deel te nemen. In het BSO gebeurt dit slechts in de helft van de gevallen. Opvallend was dat een meeloopdag of bezoek aan een hogeschool of universiteit slechts in een minderheid van de gevallen via de school plaatsvindt, zowel in het ASO, TSO/KSO als het BSO.

HOOFDSTUK 3: HULPMIDDELEN

3.1 INLEIDING

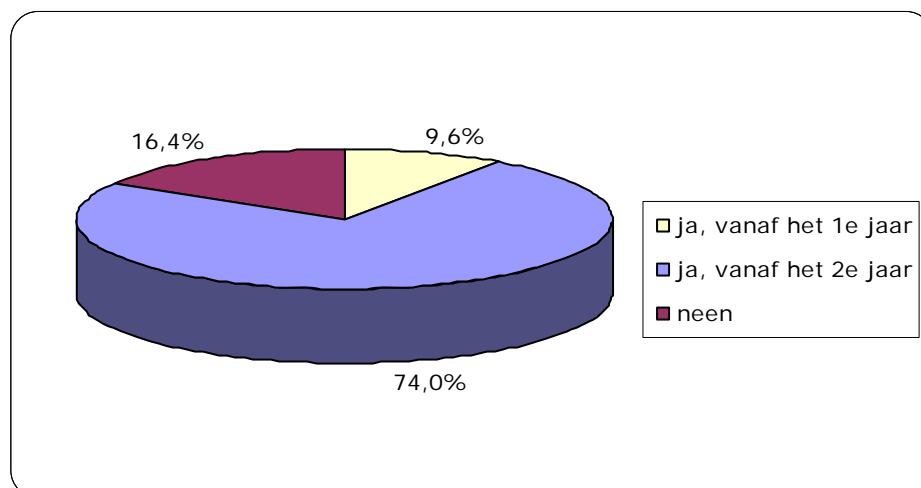
In dit hoofdstuk ligt de focus op de hulpmiddelen die scholen kunnen aanreiken in de loop van het studiekeuzeproces. Het gaat om instrumenten of ondersteunend materiaal die de kwaliteit van het keuzeproces aanzienlijk verbeteren en de vaardigheden inzake keuzebekwaamheid bij leerlingen activeert en ontwikkelt.

We bespreken eerst het gebruik en het belang van studiekeuzedossiers. Daarna lichten we het afnemen van persoonlijkheids- en belangstellingstests toe. Ten slotte bekijken we in hoeverre er in de Limburgse secundaire scholen ICT-toepassingen ingeschakeld worden in het studiekeuzeproces.

3.2 STUDIEKEUZEDOSSIER

Een keuzedossier geeft een overzicht van de verschillende mogelijkheden van een leerling na het secundair onderwijs, zowel over een beroepskeuze als over een keuze voor verdere studies. In een studiekeuzedossier tonen leerlingen hun voorbereiding aan, schetsen ze hun motivatie, maken ze hun verwachtingen duidelijk en doen ze voorstellen over hoe ze lacunes zullen bijsturen of reeds bijgestuurd hebben. Een studiekeuzedossier helpt op die manier de leerling zijn of haar keuzeproces vlot te doorlopen. Figuur 3.1 weerspiegelt het gebruik van studiekeuzedossiers in de derde graad van het gewoon secundair onderwijs.

FIGUUR 3.1: GEBRUIK STUDIEKEUZEDOSSIER 3^E GRAAD (N=73)

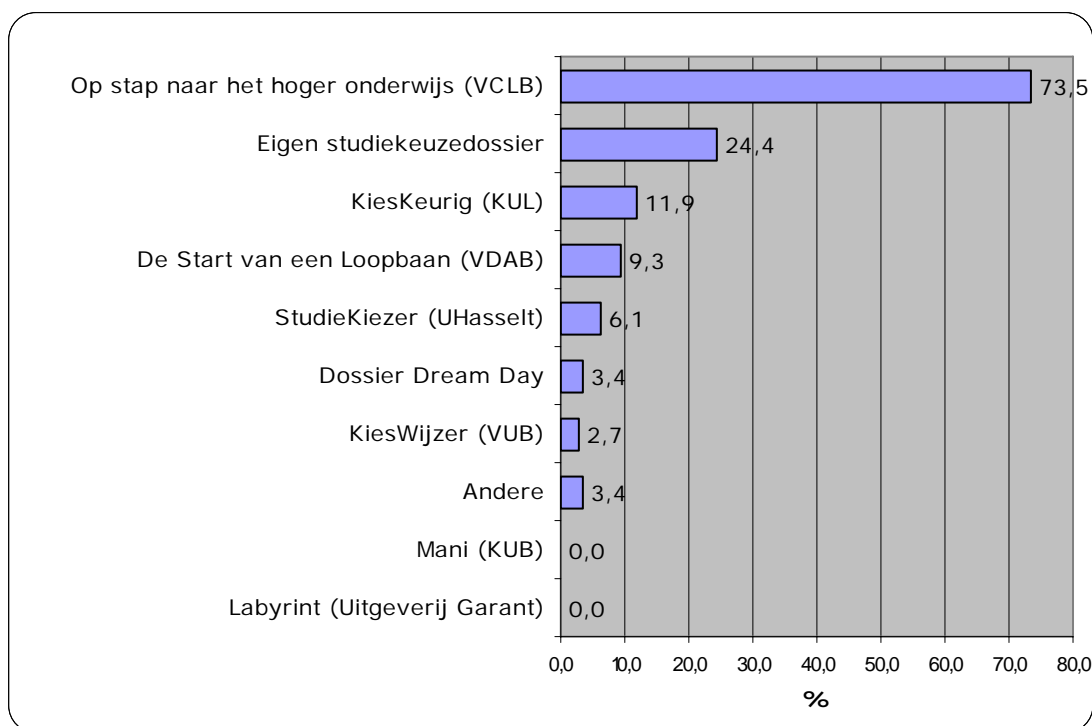

Het gebruik van studie- en/of beroepskeuzedossiers is reeds goed ingeburgerd. Maar liefst 83,6% (n=61) van de bevroegde scholen gebruikt één of meerdere dossiers. Bij precies 16,4% (n=12) van de ondervraagde scholen is dit dus niet het geval. Opvallend is dat in slechts 9,6% (n=7) van de gevallen dit dossier al gebruikt wordt vanaf het eerste jaar van

de derde graad. In de andere gevallen is dit pas in het laatste jaar het geval. Nochtans is het van groot belang al in het eerste jaar van de derde graad het werken met een studiekeuzedossier op te starten. Op die manier stimuleert men enerzijds de leerling om het keuzeprocess vroeg genoeg op gang te brengen. Anderzijds kunnen begeleiders tijdig anticiperen op moeilijkheden tijdens het proces en meerdere keren in de tijd terugkoppelen naar de leerling (cfr. infra).

Studiekeuzedossiers worden door verschillende instanties ontwikkeld. Zo stellen een aantal Vlaamse universiteiten bijvoorbeeld hun eigen keuzedossiers ter beschikking van secundaire scholen. Figuur 3.2 geeft een overzicht van de door de bevroagde scholen gebruikte keuzedossiers.

FIGUUR 3.2: WELK STUDIE-/BEROEPSKEUZEDOSSIER ? (N=55)

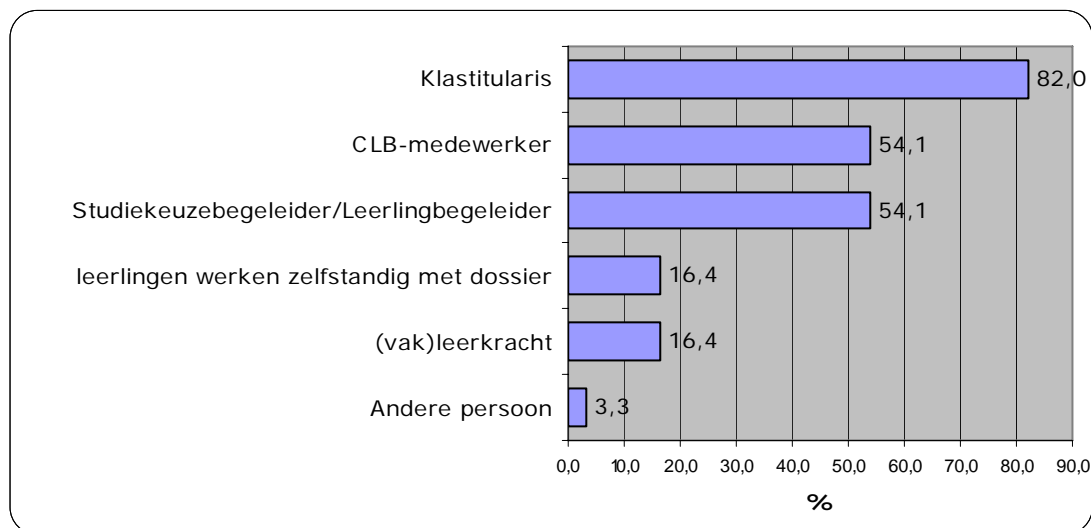

In bijna driekwart van de gevallen (n=40) wordt het keuzedossier 'Op stap naar het hoger onderwijs' van de Vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding gebruikt. In Precies 24,4% (n=13) van de gevallen gebruiken de scholen een eigen, zelf samengesteld, studiekeuzedossier. Van de dossiers komende van de Vlaamse universiteiten is het keuzedossier van de KULeuven (KiesKeurig) met ongeveer 12% (n=6) het meest gebruikte. De Start van een Loopbaan, ontwikkeld door de VDAB, wordt in 9,3% (n=5) van de gevallen gebruikt. In 2 gevallen (3,4%) wordt ook het dossier van de Dream Day gebruikt.

Bij het werken met studiekeuzedossiers is het van groot belang dat één (bijvoorbeeld de klastitularis) of een aantal (vak)leerkrachten de keuze van telkens een beperkt aantal leerlingen van nabij begeleidt. Deze persoon kan het studiekeuzeprocess stimuleren,

ondersteunen of mee helpen op gang brengen. Een goede opvolging zorgt ervoor dat leerlingen hun dossier kunnen verantwoorden. We gingen daarom na wie in de school als begeleider van het dossier optreedt. Figuur 3.3 geeft een overzicht.

FIGUUR 3.3: BEGELEIDER STUDIEKEUZEDOSSIER (N=61)

In ruim 80% (n=50) van de gevallen begeleidt de klastitularis het keuzedossier. In telkens 54,1% (n=33) gebeurt dit door een studiekeuzebegeleider/leerlingenbegeleider of een CLB-medewerker. In telkens 10 gevallen (16,4%) volgt een andere (vak)leerkracht het dossier op of werken de leerlingen zelfstandig met het dossier. In twee gevallen (3,3%) volgt de directeur van de school het studiekeuzedossier op. Uit de resultaten blijkt bovendien dat in vele gevallen meerdere personen het studiekeuzedossier begeleiden.

Leerlingen sluiten hun keuzedossier af met een aantal gemotiveerde studiekeuzes. De klassenraad kan dan vervolgens een positief of negatief advies uitbrengen over die keuzes. De rol van de klassenraad in het keuzeproces is dus cruciaal. Deze kan immers meerdere keren in de tijd gespreid het verloop van het keuzeproces bespreken en terugkoppelen naar de leerling.

Op de vraag of het studiekeuzedossier voorgelegd wordt op de klassenraad antwoordt 77% (n=47) van de scholen (die gebruik maken van een keuzedossier) positief. Bij 14 scholen (23%) wordt het dossier niet besproken op de klassenraad. Toch geeft in 88,5% (n=54) van de gevallen de klassenraad zijn visie op de uiteindelijk gemaakte keuze. In slechts 7 (11,5%) scholen is dit niet het geval.

Het al dan niet voorleggen en bespreken van het keuzedossier op de klassenraad hangt samen met het aantal leerlingen in de school. In scholen met meer dan 500 leerlingen gebeurt dit significant frequenter dan in scholen met minder dan 500 leerlingen³. Andere verschillen naargelang de schoolkenmerken zijn niet significant.

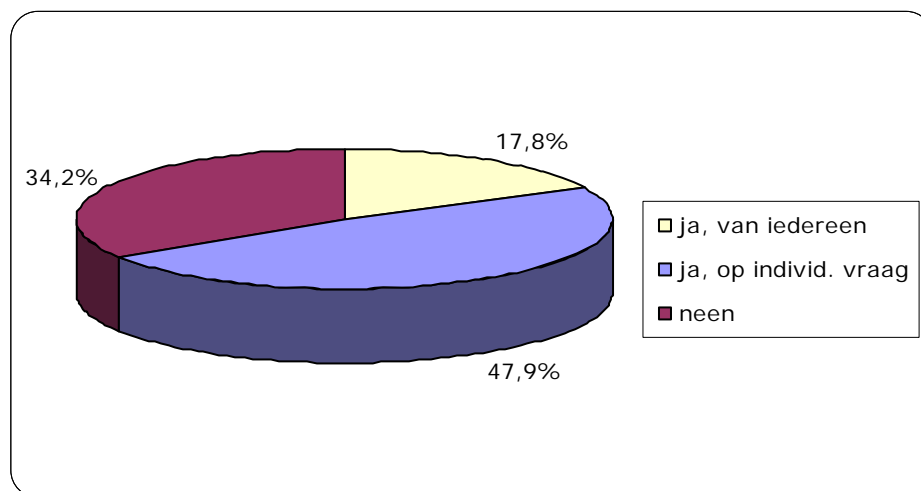
³ $\chi^2=4,44$; $df=1$; $p<.05$

3.3 BELANGSTELLINGS- OF PERSOONLIJKHEIDSTESTS

Om een studie en/of beroep te kunnen kiezen moeten leerlingen zichzelf leren kennen: hun karaktereigenschappen, capaciteiten, sterke en zwakke kanten, motivatie, concentratie, normen en waarden. Via zelfconceptverheldering krijgen leerlingen een helder, positief en realistisch zelfbeeld die de kans op mislukkingen sterk doet afnemen (Taborsky, 1987).

Een methode waarbij leerlingen zichzelf beter kunnen leren kennen is het afnemen van belangstellings- en persoonlijkheidstests. Bij belangstellingstests wordt gepeild naar de capaciteiten die men denkt te hebben (waar ben je goed in, welke vaardigheden bezit je?). Persoonlijkheidstests brengen in beeld hoe iemand zich voelt, wat iemand belangrijk vindt. We geven het gebruik van belangstellings- en persoonlijkheidstests weer in onderstaande figuur.

FIGUUR 3.4: AFNAME BELANGSTELLINGS- OF PERSOONLIJKHEIDSTESTS (N=73)

In slechts 18% (n=13) van de bevroagde scholen worden in de derde graad (systematisch) individuele belangstellingstests of persoonlijkheidstests afgenomen van alle leerlingen. In ongeveer 48% (n=35) van de gevallen gebeurt dit enkel op individuele vraag van de leerlingen zelf. In ruim 1 op 3 gevallen (n=25) worden er geen belangstellings- of persoonlijkheidstests afgenomen.

Welke tests worden er door de scholen afgenomen? In de meeste gevallen (29,2%; n=14) gebruiken de scholen een eigen belangstellings- of persoonlijkheidstest. In precies 25% (n=12) van de gevallen wordt de ZOBEST-test gebruikt, een klassieke belangstellingstest. De LASSI-test, die de studievaardigheden screent, wordt in vier scholen afgenomen. De overige scholen (n=12) lieten deze vraag onbeantwoord of gaven aan dat dergelijke testen hoofdzakelijk worden afgenomen via de centra voor leerlingenbegeleiding.

3.4 ICT-TOEPASSINGEN

Eén van de operationele doelstellingen in het SOHO-pilootproject was het inschakelen van ICT-toepassingen in het studiekeuzeprocess (Departement Onderwijs, 2006a). Zo kunnen begeleidingsinitiatieven genomen worden via een elektronische leeromgeving of kan de website van de school als digitaal informatieplatform functioneren.

In de vragenlijst hadden twee stellingen betrekking op de inschakeling van ICT-toepassingen in het studiekeuzeprocess. We hercodeerden de zes antwoordmogelijkheden, gaande van 'helemaal niet van toepassing' tot 'helemaal van toepassing', naar twee categorieën, namelijk 'van toepassing' en 'niet van toepassing'.

TABEL 3.1: ICT-TOEPASSINGEN (N=73)

	Van toepassing		Niet van toepassing	
	n	%	n	%
In het studie en beroepskeuzeprocess worden ICT-toepassingen ingeschakeld.	52	71,4	21	28,6
De website van de school geeft info en/of links over studie- en beroepskeuzemogelijkheden.	17	23,1	56	76,9

Tabel 3.1 toont aan dat ruim 7 op 10 (n=52) bevroagde secundaire scholen aangeeft ICT-toepassingen in te schakelen in het studie- en/of beroepskeuzeprocess. Bij 21 scholen (28,6%) is dit niet het geval. In minder dan een kwart van de gevallen (n=17) geeft de website van de school info en/of links over studie- en/of beroepskeuzemogelijkheden. Bij ruim driekwart van de bevroagde scholen (76,9%, n=56) is dit niet het geval.

Indien we de inschakeling van ICT-toepassingen vergelijken naar schoolkenmerken, dan stellen we vast dat significant minder scholen met BSO-studierichtingen hiervan gebruik maken dan andere scholen. Tabel 3.2 verduidelijkt deze verschillen.

TABEL 3.2: ICT-TOEPASSINGEN X ONDERWIJSVORM

		ICT-toepassingen keuzeprocess		Totaal	
		van toepassing	niet van toepassing		
Onderwijsvorm	BSO	n	35	19	54
		%	64,8%	35,2%	100,0%
	overige	n	17	2	19
		%	89,5%	10,5%	100,0%
Totaal			52	21	73
			71,2%	28,8%	100,0%

Onderwijsvorm (BSO) x ICT-toepassingen keuzeprocess ($X^2=4,17$; $df=1$; $p<.05$)

3.5 PERMANENT INFORMATIEAANBOD

Heel wat ondersteunend materiaal of hulpmiddelen zoals studiekeuzedossiers, informatie-brochures, belangstellings- of persoonlijkheidstests kunnen (permanent) samengebracht worden in bijvoorbeeld een infotheek, een mediatheek of digitaal via een elektronische leeromgeving. Leerlingen kunnen hier op eender welk moment terecht om allerlei nuttige informatie en documentatie op te zoeken. Ook ad-valvas kan er heel wat informatie verspreid worden. In de vragenlijst stelden we hierover een concrete vraag. Tabel 3.3 geeft een overzicht van een aantal mogelijkheden.

TABEL 3.3: PERMANENT INFORMATIEAANBOD (N=73)

Initiatief	n	%
Een studiekeuzehoek of infotheek met brochures over hoger onderwijs en beroepsmogelijkheden	57	78,1
Ad-valvas ruimte voor aankondigingen, informatie over adviescentra en studies	42	57,5
Informatie via een elektronische leeromgeving	34	46,6
Een 'prikbord' in de klas met info over opleidingen, beroepen of opendeurdagen	22	30,1

In ongeveer 78% (n=57) van de bevroegde scholen is er sprake van een ruimtelijk georganiseerde studiekeuzehoek of infotheek met brochures over het hoger onderwijs en beroepsmogelijkheden. In 57,5% (n=42) van de gevallen geven de respondenten aan dat de leerlingen ad-valvas aankondigingen of informatie vinden over hun studie- en/of beroepskeuze. In 46,6% (n=34) van de scholen gebeurt dit via een elektronische leeromgeving (bijvoorbeeld Blackboard, Moodle of Smartschool). Een informerend 'prikbord' in de klas komt bij ongeveer 30% (n=22) van de ondervraagde scholen voor.

Het is vervolgens ook hier interessant om na te gaan of er verschillen zijn tussen de scholen onderling. We vinden één significant verband. Een studiekeuzehoek of infotheek komt significant vaker voor in scholen met ASO-studierichtingen dan in andere scholen (zie tabel 3.4).

TABEL 3.4: STUDIEKEUZEHOEK X ONDERWIJSVORM

		Studiekeuzehoek of infotheek		Totaal	
		Ja	Neen		
Onderwijsvorm	ASO	n	35	4	38
		%	89,7%	10,3%	100,0%
	overige	n	22	12	34
		%	64,7%	35,3%	100,0%
Totaal			57	16	73
			78,1%	21,9%	100,0%

Onderwijsvorm (ASO) x studiekeuzehoek ($X^2=6,65$; $df=1$; $p<.05$)

3.6 BESLUIT

In dit hoofdstuk lag de focus op de hulpmiddelen die scholen kunnen aanreiken in de loop van het keuzepoces.

In ongeveer 84% van de bevroagde scholen gebruiken de leerlingen één of meerdere studie- en/of beroepskeuzedossiers. In slechts 1 op de 10 scholen gebeurt dit al vanaf het eerste jaar van de derde graad. Het dossier dat het vaakst gebruikt wordt is 'Op stap naar het hoger onderwijs' van de Vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding. De begeleider van het dossier is in de meeste gevallen de klastitularis. In 16,7% van de scholen met een keuzedossier werken de leerlingen zelfstandig met het dossier. In ruim driekwart van de gevallen wordt het keuzedossier voorgelegd en besproken op de klassenraad. Diezelfde klassenraad geeft in bijna 90% van de scholen uiteindelijk zijn visie over de gemaakte keuze.

Belangstellings- of persoonlijkheidstests worden voornamelijk op individuele vraag van de leerlingen afgenomen. In minder dan 20% van de gevallen nemen de scholen systematisch van alle leerlingen een belangstellings- of persoonlijkheidstest af.

Het integreren van ICT-toepassingen in het studiekeuzepoces, één van de operationele doelstellingen van het SOHO-pilootproject, gebeurt in ruim 70% van de bevroagde scholen. In scholen met BSO-studierichtingen is dit significant minder het geval. De website van de school geeft in minder dan een kwart van de gevallen informatie en/of links over studie- en beroepsmogelijkheden.

Heel wat ondersteunend materiaal kan samengebracht worden, onder andere in de vorm van een ruimtelijk georganiseerde studiekeuzehoek. In bijna 8 op 10 gevallen, significant vaker scholen met ASO-richtingen, beschikken de scholen over zulk een infotheek met allerhande infobrochures over het hoger onderwijs en beroepsmogelijkheden.

HOOFDSTUK 4: KEUZEBELEID

4.1 INLEIDING

Welk beleid voert de school ten aanzien van studie- en/of beroepskeuzebegeleiding? Gebeurt de keuzebegeleiding extern aan het onderwijs- of klasgebeuren of maakt ze er net integraal deel van uit? In welke mate bestaan er samenwerkingsverbanden tussen scholen onderling en tussen scholen en externe partners? Is er een studiekeuzebegeleider op schoolniveau en hebben slaagpercentages van oud-leerlingen een invloed op het beleid van de school? Op deze en andere vragen proberen we in dit vierde en laatste hoofdstuk een antwoord te geven.

4.2 GEÏNTEGREERDE BEGELEIDING

Bij een geïntegreerde leerlingenbegeleiding wordt de begeleiding niet als een aparte discipline beschouwd die zich naast het onderwijs op school afwikkelt, maar maakt deze integraal deel uit van het schoolgebeuren en het onderwijs. Door de integratie van de begeleiding in het onderwijs, zowel in het klasgebeuren als extra-curriculair, werkt men pro-actief en mag men verwachten dat het aantal leerlingen dat doorverwezen wordt naar de geïndividualiseerde begeleiding daalt. Op deze manier optimaliseert de school haar begeleidingsopdracht. Een geïntegreerde leerlingenbegeleiding was één van de actiepunten van het SOHO-pilootproject (Departement Onderwijs, 2006a).

Om de integratie van de studie- en/of beroepskeuze in het schoolgebeuren te meten, legden we in de vragenlijst een aantal stellingen voor. De respondenten moesten telkens aanduiden in hoeverre deze stellingen van toepassing zijn op de situatie in de school. Om er zeker van te zijn dat de gegeven stellingen dezelfde achterliggende variabele meten, werden ze onderworpen aan een factoranalyse. Uit deze analyse blijkt dat drie stellingen de achterliggende variabele onvoldoende ondersteunen. Na het weglaten van deze uitspraken werd een nieuwe factoranalyse uitgevoerd wat resulteerde in een consistente set van 4 uitspraken met een cronbach's alpha van 0,76 , wat voldoende is (zie tabel 4.1).

TABEL 4.1: FACTORANALYSE GEÏNTEGREERDE BEGELEIDING

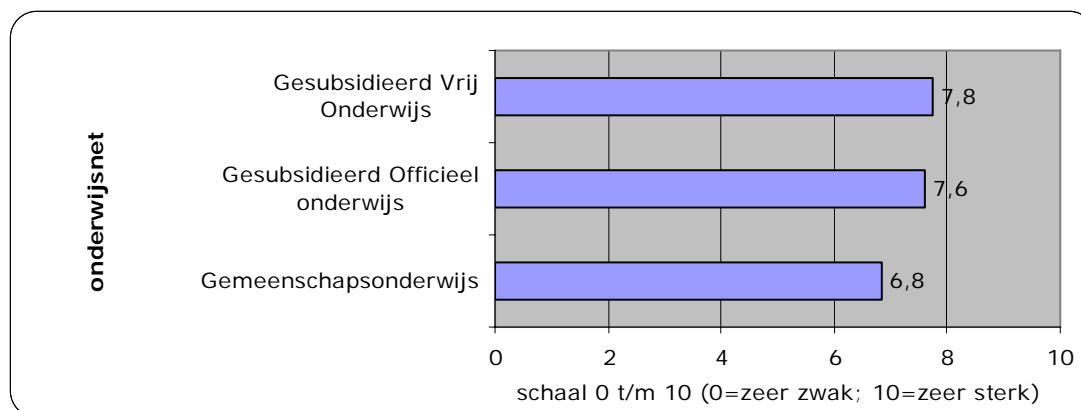
	Component
	1
De studie- en/of beroepskeuze maken integraal deel uit van het schoolgebeuren.	0,812
Studie- en/of keuzebegeleiding is een collectieve verantwoordelijkheid van alle leerkrachten.	0,718
Leerkrachten van de 3 ^{de} graad zien studiekeuzebegeleiding als een belangrijke taak.	0,824
Er wordt binnen een team overlegd over initiatieven i.v.m. studie- en/of beroepskeuze.	0,712
Eigenvalue	2,36
R ²	59,02
Cronbach's alpha	0,76

Extraction method: Principal Components Analysis

Vervolgens rekenden we de antwoorden op deze stellingen om naar een schaalscore die loopt van 0 (=zeer zwak) tot en met 10 (=zeer sterk). Met een gemiddelde schaalscore van **7,6** op 10 scoren de bevroegde Limburgse secundaire scholen eerder sterk op vlak van een geïntegreerde keuzebegeleiding.

Indien we de gemiddelden vergelijken naargelang de kenmerken van de scholen, dan vinden we enkel een significant verschil met betrekking tot het onderwijsnet.

FIGUUR 4.1: GEÏNTEGREERDE BEGELEIDING PER ONDERWIJSNET (SCHAALSCORE 0-10)

One-Way ANOVA (F=3,45, df=2; p<0,05)

Zoals figuur 4.1 aangeeft, situeert het gemiddelde van het gemeenschapsonderwijs (6,8 op 10) zich significant onder het gemiddelde van de scholen van de andere onderwijsnetten, namelijk het gesubsidieerd vrij onderwijs (7,8 op 10) en het gesubsidieerd officieel onderwijs (7,6 op 10).

Ter verbijzondering van deze algemene uitkomsten is het interessant om na te gaan wat de antwoordverdelingen zijn van de scholen op de vier afzonderlijke stellingen over 'geïntegreerde begeleiding'. We hercodeerden de zes antwoordmogelijkheden hiervoor

opnieuw naar twee categorieën, namelijk 'van toepassing' en 'niet van toepassing'. Tabel 4.2 geeft de percentages weer.

TABEL 4.2: GEÏNTEGREERDE BEGELEIDING (N=73)

	Van toepassing		Niet van toepassing	
	n	%	n	%
De studie- en/of beroepskeuze maken integraal deel uit van het schoolgebeuren.	66	90,2	7	9,8
Studie- en beroepskeuzebegeleiding is een collectieve verantwoordelijkheid van alle leerkrachten.	57	77,7	16	22,3
Leerkrachten van de 3 ^e graad zien studie- of beroepskeuzebegeleiding als een belangrijke taak.	64	87,7	9	12,3
Er wordt binnen een team regelmatig overlegd over initiatieven i.v.m. de studie- en beroepskeuze.	53	72,0	20	28,0

Ongeveer 90% (n=66) van de bevroegde scholen geeft aan dat de studie en/of beroepskeuze integraal deel uitmaken van het schoolgebeuren. Ruim driekwart (n=57) zegt dat de begeleiding hieromtrent een collectieve verantwoordelijkheid is van alle leerkrachten. Deze leerkrachten zien deze begeleiding in precies 87,7% (n=64) van de gevallen bovendien als een belangrijke taak. Binnen een team wordt in 72% (n=53) van de bevroegde scholen regelmatig overlegd over initiatieven in verband met de studie- en/of beroepskeuze. Bij 20 scholen (28,0%) is dit niet het geval.

Bij een geïntegreerde begeleiding krijgen leerkrachten een wezenlijk gedeelte van het keuzebegeleidingswerk toegewezen, dat vroeger door de PMS-centra werd geklaard. Heel wat leerkrachten zijn echter niet voorbereid op een aantal begeleidingstaken. De competentie inzake keuzebegeleiding die vroeger vanuit het PMS kwam, is immers het resultaat van vele jaren ervaring en bijscholing. Nu de scholen deze verantwoordelijkheid voor een stuk overnemen is het noodzakelijk dat leerkrachten bijgeschoold worden, zowel op vlak van keuzebegeleiding als over de recente veranderingen in het hoger onderwijs-landschap. Leerkrachten moeten kunnen inspelen op de motivatie, persoonlijkheid, zelfbeeld en karakter van de leerlingen. Ze zijn bovendien niet gewapend voor het voeren van diepgaande gesprekken en het formuleren van een eindadvies. In dat opzicht is uit onderzoek gebleken dat leerkrachten in Limburg vaak ook te weinig ambitieus zijn voor hun leerlingen (Van Damme e.a., 2002). Via twee stellingen peilden we naar de bijscholing van leerkrachten (zie tabel 4.3).

TABEL 4.3: BIJSCHOLING VAN LEERKRACHTEN (N=73)

	Van toepassing		Niet van toepassing	
	n	%	n	%
Leerkrachten volgen bijscholing op vlak van studie- en/of beroepskeuzebegeleiding.	23	31,6	50	68,4
Leerkrachten volgen bijscholing over de veranderingen in het hoger onderwijs.	33	45,5	40	54,5

Hoewel in een grote meerderheid van de scholen de leerkrachten van de 3de graad studie- en beroepskeuzebegeleiding als een belangrijke taak beschouwen (cfr. supra), toont de bovenstaande tabel aan dat in slechts 31,6% (n=23) van de ondervraagde scholen de leerkrachten bijscholing volgen op vlak van keuzebegeleiding. Bijscholing over de veranderingen in het hoger onderwijs (bijvoorbeeld de BaMa-structuur) komt iets frequenter voor: precies 45,5% (n=33) van de bevroegde scholen geeft aan dat de leerkrachten hieromtrent bijscholing volgen.

Onderstaande tabel toont aan dat het volgen van bijscholing verschilt naargelang de onderwijsvorm. In significant meer ASO-scholen volgen de leerkrachten bijscholing op vlak van studie- en/of beroepskeuzebegeleiding dan in andere scholen.

TABEL 4.4: BIJSCHOLING KEUZE BEGELEIDING X ONDERWIJSVORM

		bijscholing keuzebegeleiding		Totaal	
		van toepassing	niet van toepassing		
Onderwijsvorm	ASO	n	18	21	38
		%	46,2%	53,8%	100,0%
	overige	n	5	29	34
		%	14,7%	85,3%	100,0%
Totaal			23	50	73
			31,5%	68,5%	100,0%

Bijscholing keuzebegeleiding x schoolcategorie ($X^2=8,32$; $df=1$; $p<.005$)

4.3 SAMENWERKINGSVERBANDEN

4.3.1 SCHOLENGEMEENSCHAP

Niet alleen de geïntegreerde begeleiding en de bijhorende schoolinterne samenwerkingsverbanden zijn van belang. Ook het opzetten van interscholennetwerken (scholengemeenschappen) kan een meerwaarde opleveren inzake keuzebegeleiding.

Voor individuele scholen is het niet altijd gemakkelijk te werken aan visieontwikkeling, professionalisering van de leerkrachten, objectieve leerlingenoriëntering, enz. De scholengemeenschap kan in dit geval het voortouw nemen. Grotere samenwerkingsverbanden hebben immers schaalvoordelen, waardoor je onder andere ook structuren creëert die de studie- en/of beroepskeuzebegeleiding van leerlingen objectiever en professioneler kunnen maken. Daarenboven overstijgen de scholengemeenschappen het belang van de individuele school ook gemakkelijker.

Aan de hand van vier stellingen peilden we naar de mate van samenwerking rond studie- en/of beroepskeuzebegeleiding binnen de scholengemeenschap. Na een factoranalyse bleken al deze stellingen hetzelfde achterliggende kenmerk te meten (zie tabel 4.5). De schaal is met een cronbach's alpha van 0,84 tamelijk betrouwbaar.

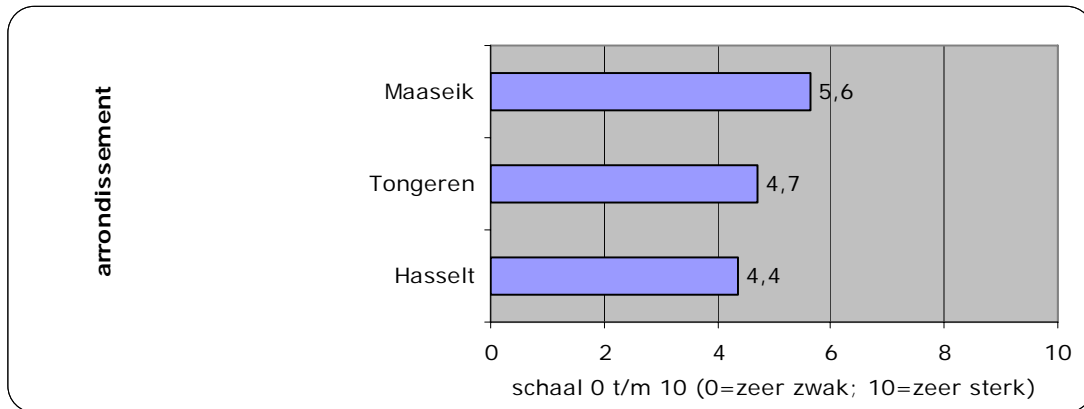
TABEL 4.5: FACTORANALYSE SAMENWERKINGSVERBANDEN

	Component
	1
Er bestaat een samenwerkingsverband met andere scholen omtrent keuzebegeleiding. +	0,761
Er worden methodieken en ervaringen uitgewisseld binnen de scholengemeenschap. +	0,870
Het organiseren van infosessies gebeurt op niveau van de scholengemeenschap. +	0,818
De school voert zijn eigen studie- en beroepskeuzebeleid, los van de scholengemeenschap. -	0,826
Eigenvalue	2,68
R ²	67,19
Cronbach's alpha	0,84

Extraction method: Principal Components Analysis

Ook in dit geval rekenden we de antwoorden op de gegeven stellingen om naar een schaalscore die loopt van 0 (=zeer zwak) tot 10 (=zeer sterk). We kunnen zeggen dat met een gemiddelde van **4,9** op 10 de bevraagde Limburgse scholen eerder middelmatig scoren op vlak van samenwerkingsverbanden rond studie- en/of beroepskeuzebegeleiding. Vervolgens vergelijken we de gemiddelde schaalscores naargelang de kenmerken van de school. We vinden enkel een verschil met betrekking tot de regio (arrondissement) en het onderwijsnet.

FIGUUR 4.2: SAMENWERKINGSVERBANDEN, ARRONDISSEMENT (SCHAALSCORE 0-10)

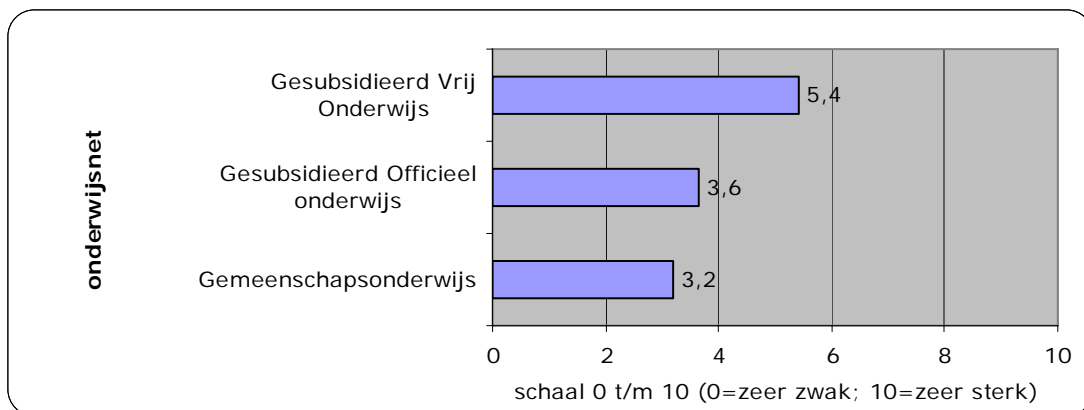

One-Way ANOVA (F=3,20, df=2; p<0,05)

Zoals bovenstaande figuur laat zien scoort het arrondissement Maaseik (5,6 op 10) significant hoger op vlak van samenwerkingsverbanden rond keuzebegeleiding dan de andere twee Limburgse arrondissementen, Tongeren (4,7 op 10) en Hasselt (4,4 op 10). We kunnen dit verschil opmerkelijk noemen, zeker als we rekening houden met een onderzoek van de Vrije Universiteit Brussel waaruit bleek dat de slaagpercentages van de eerstejaarsstudenten hoger onderwijs die recht uit het secundair onderwijs komen in het arrondissement Maaseik veel hoger liggen dan in de rest van Limburg en een groot deel van Vlaanderen⁴ (Kuppens & Elchardus, 2003:21). Of er effectief een rechtstreeks verband bestaat tussen het al dan niet slagen in het hoger onderwijs en de mate van samenwerking tussen scholen omtrent studie- en/of beroepskeuzebegeleiding kunnen we op basis van onze data echter niet achterhalen. Vermoedelijk spelen ook heel wat andere factoren een rol.

Een tweede verschil hangt samen met het onderwijsnet, wat we illustreren in de onderstaande figuur.

FIGUUR 4.3: SAMENWERKINGSVERBANDEN X ONDERWIJSNET (SCHAALSCORE 0-10)

One-Way ANOVA (F=10,88, df=2; p<0,001)

⁴ Enkel de West-Vlaamse arrondissementen en het arrondissement Sint-Niklaas scoren minstens even goed (Kuppens & Elchardus, 2003:21).

We stellen vast dat het gesubsidieerd vrij onderwijs significant hoger scoort dan zowel het gesubsidieerd officieel onderwijs als het gemeenschapsonderwijs qua samenwerkingsverbanden rond keuzebegeleiding binnen de scholengemeenschap. We mogen echter niet vergeten dat scholengemeenschappen naargelang de inrichtende macht qua structuur en organisatie nogal verschillen. Zo vormen een aantal scholen van het gemeenschapsonderwijs op zich al een 'gemeenschap' aangezien een zelfde directie bevoegd is voor een aanzienlijk aantal vestigingsplaatsen.

Het is vervolgens ook interessant om te kijken naar de antwoordverdelingen van de verschillende uitspraken.

TABEL 4.6: SAMENWERKINGSVERBANDEN (N=73)

	Van toepassing		Niet van toepassing	
	n	%	n	%
Er bestaat een samenwerkingsverband met andere scholen omtrent keuzebegeleiding.	25	34,2	48	65,8
Er worden methodieken en ervaringen uitgewisseld binnen de scholengemeenschap.	25	34,2	48	65,8
Het organiseren van infosessies gebeurt op niveau van de scholengemeenschap.	20	27,9	53	72,1
De school voert zijn eigen studie- en beroepskeuzebeleid, los van de scholengemeenschap.	45	61,4	28	38,6

De tabel laat zien dat er telkens slechts in ruim 1 op de 3 gevallen (n=25) een samenwerkingsverband bestaat met andere scholen omtrent keuzebegeleiding of methodieken en ervaringen uitgewisseld worden binnen de scholengemeenschap. Ongeveer 28% (n=20) van de bevroegde scholen geeft aan dat het organiseren van infosessies op niveau van de scholengemeenschap gebeurt. In ruim 60% van de gevallen (n=45) zeggen de bevroegde scholen een eigen studie- en beroepskeuzebeleid te voeren, los van de scholengemeenschap.

4.3.2 CENTRA VOOR LEERLINGENBEGELEIDING

De centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) staan niet meer op de eerste lijn inzake keuzebegeleiding. Hoewel ze nog wel informatie verstrekken over het aanbod hoger onderwijs en beroepsmogelijkheden, de school ondersteunen en complexere keuzesituaties voor hun rekening (crisisinterventie) nemen, is van een exclusieve bevoegdheid inzake keuzebegeleiding geen sprake meer. De nieuwe CLB-werking is vraaggestuurd, dat wil zeggen dat het enkel begeleidt op verzoek van de leerling, de ouders of de school.

In de vragenlijst gingen we wat dieper in op de samenwerking met de centra voor leerlingenbegeleiding. Concreet vroegen we hoe vaak de school een beroep doet op het CLB voor de studie- en/of beroepskeuzebegeleiding op schoolniveau en hoe vaak er in de school individuele leerlingengesprekken plaatsvinden met het CLB. De respondenten konden antwoorden met 'nooit', 'één keer', 'enkele keren', 'meerdere keren', 'dikwijls' of 'zeer dikwijls'. Tabel 4.7 toont de antwoordverdelingen.

TABEL 4.7: SAMENWERKING CLB (N=73)

	De school doet een beroep op het CLB.		Er vinden individuele leerlingengesprekken plaats met het CLB.	
	n	%	n	%
Nooit	1	1,4	5	6,8
Eén keer	6	8,2	8	11,0
Enkele keren	21	28,8	22	30,1
Meerdere keren	32	43,8	23	31,5
Dikwijls	8	11,0	11	15,1
Zeer dikwijls	5	6,8	4	5,5
TOTAAL (N)	73	100,0	73	100,0

De tabel maakt duidelijk dat zo goed als alle bevroegde scholen een beroep doen op het CLB voor de studie- en/of beroepskeuzebegeleiding. Ruim 60% (n=45) zegt zelfs dat dit meerdere keren tot zeer dikwijls het geval is. In zes gevallen (8,2%) gebeurt dit slechts één keer.

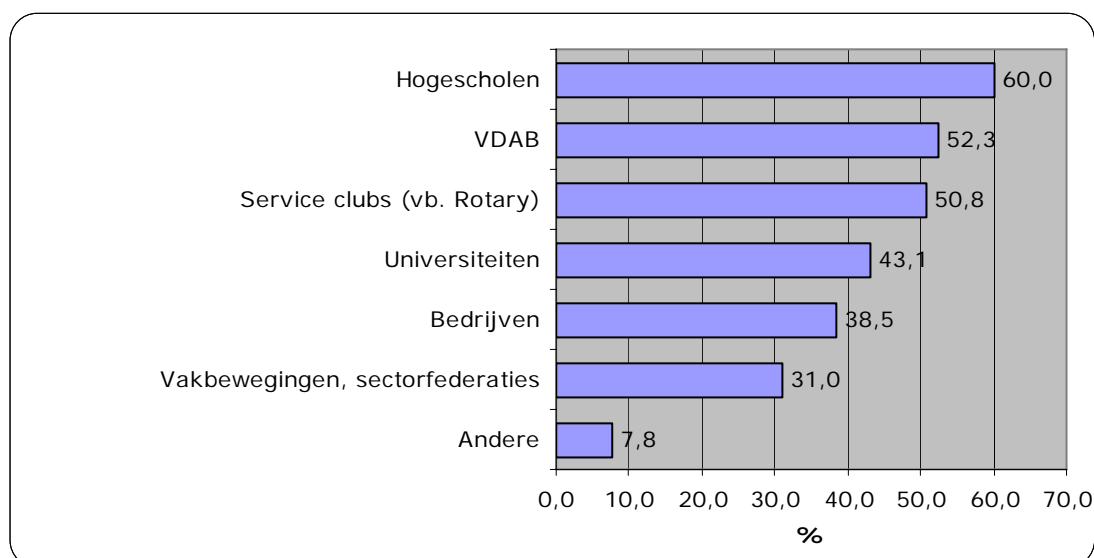
Individuele leerlingengesprekken met het CLB vinden in 93,2% (n=68) van de gevallen plaats. Bij ruim de helft (n=38) van de bevroegde scholen gebeurt dit, naar eigen aanvoelen, meerdere keren tot zeer dikwijls. In vijf scholen (6,8%) vinden daarentegen nooit individuele leerlingengesprekken met het CLB plaats.

We vonden geen significante verschillen naargelang de kenmerken van de scholen.

4.3.3 ANDERE, EXTERNE PARTNERS

Naast de centra voor leerlingenbegeleiding kunnen scholen ook nog op andere, externe organisaties of partners een beroep doen bij de studie- en/of beroepskeuzebegeleiding. De meeste instellingen van het hoger onderwijs beschikken bijvoorbeeld over gespecialiseerde adviescentra die de nodige ondersteuning kunnen geven. Ook bedrijven of de VDAB kunnen binnen een aantal onderwijsvormen een belangrijke taak vervullen. In eerste instantie geven we in figuur 4.4 een overzicht van de meest voorkomende partners.

FIGUUR 4.4: EXTERNE PARTNERS (N=73)

In 60% (n=39) van de gevallen geven de scholen aan dat ze een beroep doen op een hogeschool bij de keuzebegeleiding, terwijl een universiteit in 43.1% (n=28) van de gevallen wordt aangestipt. In telkens meer dan de helft van de gevallen doen de scholen een beroep op de VDAB (n=34) of een service club (n=33), bijvoorbeeld Rotary (cfr. infra), en in minder dan 40% (n=25) van de gevallen schakelen de scholen bedrijven in bij de studie- en/of beroepskeuzeproblematiek. Precies 31% (n=20) betreft een vakbeweging of sectorfederatie (bijvoorbeeld Bouwunie, VOKA, ...) bij het keuzeprocess. Andere partners die scholen aangeven (7,8%, n=5) zijn de oudervereniging, Open Sky (een bedrijf dat keuzesoftware ontwikkelt), uitzendkantoren en vormingscentrum Syntra.

Uiteraard bestaan er verschillen naargelang de onderwijsvorm. De analyses (zie tabellen in bijlage) bevestigen dat ASO-scholen significant meer een beroep doen op universiteiten en significant minder op vakbewegingen of sectorfederaties dan scholen met TSO- en/of BSO-richtingen. Deze laatste schakelen daarentegen significant vaker de VDAB in bij het keuzeprocess.

In tweede instantie bekijken we of er samenwerkingsverbanden met bedrijven, instellingen en/of organisaties bestaan in functie van aanwervingen via de school. Precies 26% (n=19) van de bevroagde scholen geeft aan dat dergelijke samenwerkingsverbanden bestaan. Het gaat hierbij bijna alleen om BSO/TSO-scholen (94,7%; n=18)⁵. Op de vraag of de school contactgegevens van leerlingen doorgeeft aan bedrijven, instellingen en/of organisaties voor een eventuele aanwerving antwoordt de meerderheid (89,5%; n=17) positief. In 6 gevallen gebeurt dit van alle leerlingen, in 11 gevallen van sommige leerlingen.

⁵ $\chi^2=13,23$; $df=2$; $p<0,001$ (zie bijlage).

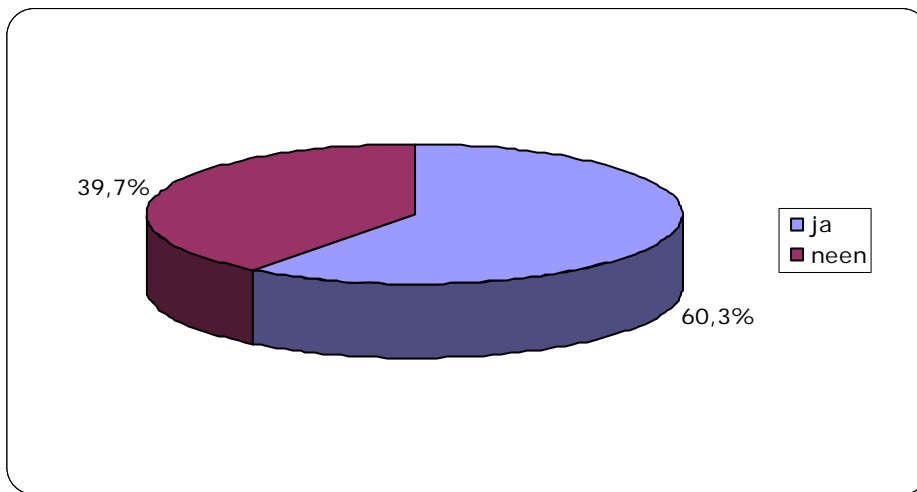
4.4 STUDIEKEUZE BEGELEIDER

Als ouders en leerkrachten tot de eerstelijnszorg behoren inzake keuzebegeleiding (cfr. infra), dan is de tweede lijn de structureel uitgebouwde leerlingenbegeleiding waartoe een studiekeuzebegeleider of SOHO-coördinator kan behoren (Van Esbroeck, 1996).

Studiekeuzebegeleiders kunnen enerzijds het keuzeproces van leerlingen mee individueel helpen opvolgen en anderzijds, zoals in het SOHO-pilootproject, via een stimulerende en coördinerende rol de gehele school bij de studie- en beroepskeuzebegeleiding betrekken.

We vroegen de scholen of er een studiekeuzebegeleider op schoolniveau is.

FIGUUR 4.5: STUDIEKEUZE BEGELEIDER OP SCHOOLNIVEAU (N=73)

In 60,3% (n=44) van de bevroegde scholen is er een studiekeuzebegeleider op schoolniveau, tegenover 39,7% (n=29) waarbij dit niet het geval is. Het al dan niet hebben van een studiekeuzebegeleider op schoolniveau hangt samen met het aantal leerlingen in de school. Scholen met meer dan 500 leerlingen hebben significant vaker een studiekeuzebegeleider op schoolniveau dan scholen met minder dan 500 leerlingen, hetgeen we illustreren in tabel 4.8. Andere verschillen naargelang de kenmerken van de school waren niet significant.

TABEL 4.8: STUDIEKEUZEBEGELEIDER X LEERLINGENAANTAL

		Studie- en/of beroepskeuzebegeleider		Totaal	
		Ja	Neen		
Aantal leerlingen	<500	n	13	16	29
		%	44,8%	55,2%	100,0%
	>500	n	31	13	44
		%	70,5%	29,5%	100,0%
Totaal			44	29	73
			60,3%	39,7%	100,0%

Leerlingenaantal x studie- en/of beroepskeuzebegeleider ($X^2=4,79$; $df=1$; $p<.05$)

Wat zijn de taken van de studiekeuzebegeleider? Ook dit kwam in de vragenlijst aan bod. We legden de respondenten een aantal mogelijke taken voor die een keuzebegeleider kan vervullen.

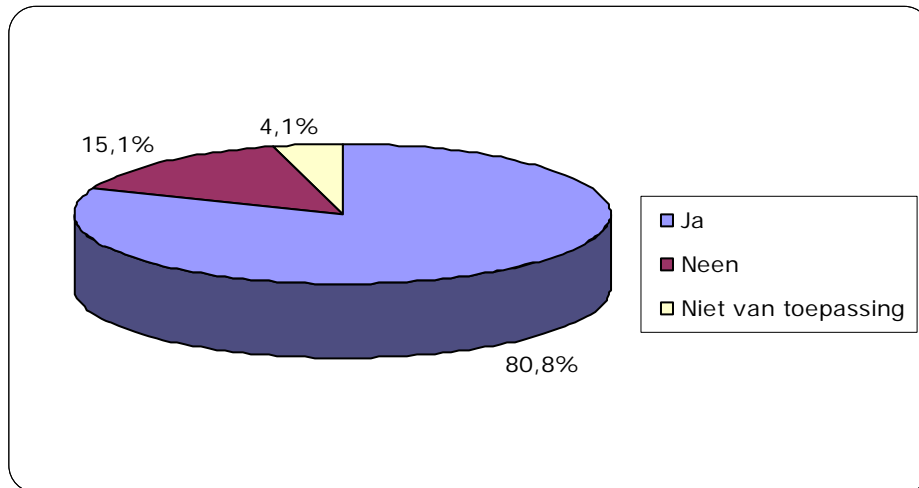
In bijna alle gevallen (97,7%; $n=43$) verwijst de studie- en/of beroepskeuzebegeleider indien nodig naar externe diensten en het CLB. In telkens 77,3% ($n=34$) van de gevallen bouwt de begeleider trajecten uit voor de begeleiding van het studie- en/of beroepskeuze-proces of zorgt hij of zij voor de inschakeling van en samenwerking met andere actoren in dit proces. In bijna twee op drie gevallen (65,9%, $n=29$) neemt de begeleider deel aan studiedagen in verband met de SOHO-overgang en in precies de helft van de gevallen volgt de studie- en/of beroepskeuzebegeleider de ontwikkeling van het keuzep proces op door individuele leerlingengesprekken. In slechts een minderheid van de scholen coacht de keuzebegeleider de leerkrachten bij het integreren van de studiekeuze in de vakken (36,4%; $n=16$), zet hij of zij een samenwerkingsverband op met andere scholen van de scholengemeenschap (22,7%; $n=10$) of coördineert hij of zij de nascholing van de leerkrachten (11,4%; $n=5$).

4.5 SLAAGPERCENTAGES OUD-LEERLINGEN

Een manier om leerlingen te helpen hun eigen kansen voldoende in te schatten is hen te informeren over de slaagcijfers van oud-leerlingen. Eerder onderzoek heeft al aangetoond dat leerlingen hierover echter slechts zelden informatie krijgen (Mels e.a., 1999: 8).

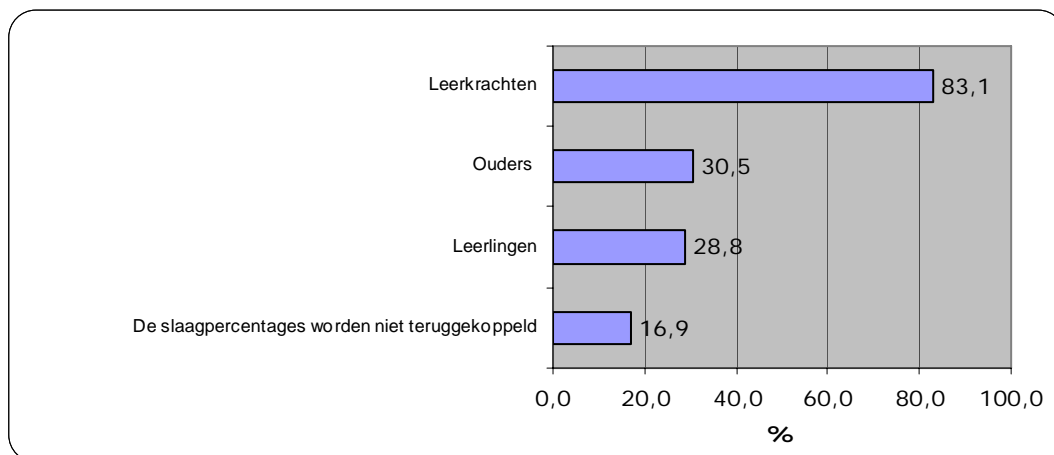
In onze vragenlijst vroegen we eerst en vooral of de school de slaagpercentages bijhoudt van oud-leerlingen die een studie in het hoger onderwijs volg(d)en. Figuur 4.6 toont de antwoordverdeling.

FIGUUR 4.6: HOUDT DE SCHOOL SLAAGPERCENTAGES BIJ? (N=73)

Ongeveer 81% (n=59) van de bevroegde scholen stipt aan dat ze slaagpercentages bijhoudt van oud-leerlingen. Bij ongeveer 19% (n=14) is dit niet het geval. Vervolgens vroegen we aan de scholen naar wie deze slaagpercentages teruggekoppeld worden (zie figuur 4.7).

FIGUUR 4.7: NAAR WIE WORDEN SLAAGPERCENTAGES TERUGGEKOPPELD? (N=59)

Uit de resultaten blijkt dat de slaagcijfers van oud-leerlingen voornamelijk intern gehouden worden. In 83,1% (n=49) van de gevallen koppelen de bevroegde scholen de slaagpercentages terug naar de leerkrachten. In ongeveer 17% (n=10) van de scholen worden ze zelfs helemaal niet teruggekoppeld. Slechts in telkens ongeveer 30% van de gevallen worden de slaagpercentages van oud-leerlingen teruggekoppeld naar de ouders (n=18) of de leerlingen zelf (n=17).

Op de vraag of de slaagpercentages van oud-leerlingen een (rechtstreekse) invloed hebben op het beleid van de school antwoordt ruim 70% (n=42) van de bevroegde

scholen positief. Bij 17 scholen (28,8%) hebben de slaagcijfers van oud-leerlingen geen invloed op het beleid van de school.

4.6 BESLUIT

Het beleid van de school betreffende keuzebegeleiding kwam aan bod in dit vierde en laatste hoofdstuk. Eerst en vooral stond de geïntegreerde begeleiding centraal. We stelden vast dat de Limburgse secundaire scholen eerder sterk scoren op vlak van een geïntegreerde keuzebegeleiding. Ongeveer 90% van de scholen geeft aan dat de studie- en/of beroepskeuze integraal deel uitmaken van het schoolgebeuren. In de grote meerderheid van de scholen beschouwen leerkrachten van de 3de graad keuzebegeleiding bovendien als een belangrijke taak. Niettemin stelden we vast dat in slechts 32% van de ondervraagde scholen de leerkrachten hierover bijscholing volg(d)en, vooral in scholen met ASO-richtingen. Bijscholing over de veranderingen in het hoger onderwijs komt in 45,5% van de gevallen voor.

Naast schoolinterne samenwerkingsverbanden kunnen ook interscholennetwerken een meerwaarde opleveren inzake keuzebegeleiding. Uit de resultaten bleek echter dat de bevroegde scholen eerder middelmatig scoren op vlak van samenwerkingsverbanden rond keuzebegeleiding binnen de scholengemeenschap. In slechts 1 op 3 scholen bestaat er een samenwerkingsverband. In ruim 60% van de gevallen zeggen de scholen een eigen keuzebeleid te voeren, los van de scholengemeenschap. De score voor samenwerking verschilt significant naargelang de regio en het onderwijsnet. Een andere belangrijke actor inzake keuzebegeleiding betreft het CLB. Individuele leerlingengesprekken met het CLB vinden in meer dan 90% van de scholen plaats. Andere, externe partners waar telkens meer dan de helft van de scholen een beroep op doet zijn hogescholen, de VDAB en Rotary.

Een studiekeuzebegeleider kan het keuzeproces van leerlingen helpen opvolgen en via een coördinerende rol de gehele school bij de keuzebegeleiding betrekken. Een studie- en/of beroepskeuzebegeleider op schoolniveau komt in ongeveer 60% van de bevroegde scholen voor. Het beschikken over een keuzebegeleider hangt samen met het aantal leerlingen in de school. Een keuzebegeleider kan velerlei taken vervullen. Zo volgt deze persoon in de helft van de bevroegde scholen de ontwikkeling van het keuzeproces op door individuele leerlingengesprekken. Taken in functie van een geïntegreerde leerlingenbegeleiding of samenwerking binnen de scholengemeenschap zijn eerder beperkt.

We gingen ten slotte ook na of slaagpercentages van oud-leerlingen een invloed hebben op het beleid van de school. Ruim 70% van de scholen die deze percentages bijhouden geeft aan dat dit het geval is. Slaagpercentages van oud-leerlingen worden overigens slechts in ongeveer 30% van de scholen teruggekoppeld naar de leerlingen.

HOOFDSTUK 5: ALGEMEEN BESLUIT

Dit rapport bevat de resultaten van een surveyonderzoek over de initiatieven van Limburgse secundaire scholen rond de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs, uitgevoerd in opdracht van de provincie Limburg in het schooljaar 2006-2007. Op basis van een internetenquête bij alle Limburgse secundaire scholen met een 3de graad kunnen we de bestaande initiatieven en behoeften rond keuzebegeleiding in Limburg in kaart brengen. We bespreken eerst de belangrijkste resultaten.

Infomomenten die scholen zelf organiseren of waaraan de leerlingen via de school deelnemen zijn vrij talrijk. Ruim 80% van de bevraagde scholen geeft aan minstens drie infomomenten op schoolniveau te organiseren. Bijna driekwart van de scholen zegt aan minstens drie initiatieven buiten de school deel te nemen. Vooral de provinciale studie- en informatiedagen (SID-in) zijn een groot succes, althans in het ASO en het TSO/KSO. Opvallend is dat slechts een kleine minderheid van de ondervraagde scholen een infosessie rond leerstijlprofielen of een bezoek aan een hogeschool of universiteit organiseert. Een andere opmerkelijke vaststelling is dat scholen met BSO- en TSO-studierichtingen de ouders significant minder vaak informeren en (rechtstreeks) betrekken bij de infomomenten op schoolniveau.

Scholen kunnen heel wat hulpmiddelen aanreiken in de loop van het keuzeprocess. Studiekeuzedossiers zijn reeds goed ingeburgerd, maar worden in de meeste gevallen pas in het tweede jaar van de derde graad gebruikt. ICT-toepassingen worden in ruim 70% van de bevraagde scholen ingeschakeld in het keuzeprocess. Belangstellings- of persoonlijkheidstests, die een realistisch zelfbeeld helpen schetsen, worden voornamelijk op individuele vraag van de leerlingen afgenomen. In bijna 8 op 10 scholen wordt ondersteunend materiaal samengebracht in een infotheek of studiekeuzehoek.

We onderzochten ook enkele elementen met betrekking tot het keuzebeleid van de school. In eerste instantie stelden we vast dat in het merendeel van de bevraagde scholen de keuzebegeleiding geïntegreerd is in het schoolgebeuren en dat de leerkrachten van de 3de graad deze begeleiding als een belangrijke taak beschouwen. Toch volgen de leerkrachten hierover in amper 32% van de gevallen bijscholing, meestal in scholen met ASO-richtingen.

In tweede instantie lag de nadruk op samenwerkingsverbanden rond keuzebegeleiding. De resultaten toonden aan dat scholen, ondanks de mogelijke schaalvoordelen, eerder middelmatig scoren op vlak van samenwerking binnen de scholengemeenschap. Op het CLB doet het merendeel van de scholen meerdere keren tot zeer dikwijls een beroep. Andere belangrijke, externe partners zijn hogescholen, de VDAB en service club Rotary. Ongeveer 60% van de bevraagde scholen heeft een keuzebegeleider of SOHO-coördinator op schoolniveau. Grotere scholen beschikken significant vaker over een keuzebegeleider.

Het takenpakket van de keuzebegeleider is divers maar eerder beperkt in functie van een geïntegreerde keuzebegeleiding of samenwerking binnen de scholengemeenschap.

Tot slot nog een woordje over de slaagpercentages van oud-leerlingen. Deze cijfers hebben in het merendeel van de scholen een invloed op het beleid. In minder dan 30% van de gevallen koppelen de scholen deze resultaten terug naar de leerlingen.

BIBLIOGRAFIE

BILLIET, J. & WAEGE, H. (2001). *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaalwetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: Standaard Uitgeverij.

DEPARTEMENT ONDERWIJS (2003). *Beleidsvaluatie ICT in het onderwijs*. http://www.ond.vlaanderen.be/ict/archief/eindrapport_ICT_evaluatie_2003.pdf, gelezen: oktober 2006.

DEPARTEMENT ONDERWIJS (2006a). *Een studie of beroep kiezen: een zorg voor leerlingen door leerkrachten*. <http://www.ond.vlaanderen.be/soho>, gelezen: september 2006.

DEPARTEMENT ONDERWIJS (2006b). *Wat u allemaal kunt doen of organiseren*. <http://www.ond.vlaanderen.be/soho/5101activiteitenMB.htm>, gelezen: april 2006.

DE WINNE, S., PLEVOETS, E. & SELS, L. (2003). *Methoden en technieken voor de uitbouw van organisatiepanels: Een overzicht v/h onderzoeksontwerp en -opzet van PASO Flanders*. http://www.ondernemerschap.be/documents/pdf/st_methoden_en_technieken.pdf, gelezen: oktober 2006.

DIGIKIDS (2006). *Statistieken*. http://www.digikids.be/dk_NL/DIGIKIDS/DK2006/Stats-secundair.htm, gelezen: oktober 2006.

DILLMAN, D. A. & BOWKER, D.K. (2000) *The Web Questionnaire Challenge to Survey Methodologists*. http://survey.sesrc.wsu.edu/dillman/zuma_paper_dillman_bowker.pdf, gelezen: oktober 2006.

GERMEIJS, V. (2006) *High school students' choice of a study in higher education: the decision-making process, antecedents, and consequences for choice implementation*. [Doctoraatsverhandeling] Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.

HEERWEGH, D. (2001). *Survey-onderzoek middels het internet. Een exploratie van het terrein*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven, Departement Sociologie, Afdeling dataverzameling en -analyse.

KUPPENS, T. & ELCHARDUS, M. (2003). *Een verkennend onderzoek naar regionale verschillen in studieprestaties in Vlaanderen en de oorzaken ervan – eindrapport TOR 2003/741*. Brussel: Onderzoeksgroep TOR Vrije Universiteit Brussel.

KWAK, N. & RADLER, B. A. (2002). Comparison between mail and web surveys: response pattern, respondent profile and data quality. In: *Journal of official statistics*, 18(2), pp. 257-273.

LACANTE, M., LENS, W., DE METSENAERE, M. & VAN ESBROECK, R. (2000). *Drop-out in het hoger onderwijs. Onderzoek naar achtergronden en motieven van drop-out in het eerste jaar hoger onderwijs*. Brussel: Departement Onderwijs - OBPWO 98.11.

LANCKSWEERDT, P., MELS, F., THYS, L., VERAGHTERT, H., VERBEEK, J., WILLEMS, G. & WUYTS, R. (1999). Studie-informatiedagen (SID-in), een evaluatieonderzoek bij laatstejaars secundair onderwijs. In: *Caleidoscoop, tijdschrift van de vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding*, 11:1, pp. 14-21.

MELS, F., VERAGHTERT, H. & WUYTS, R. (1999). Keuzebegeleidingsbehoeften bij laatstejaarsleerlingen in Vlaanderen. Een nieuw Caleidoscooponderzoek over de overgang van SO naar HO. In: *Caleidoscoop, tijdschrift van de vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding*, 11:4, pp. 4-12.

TABORSKY, O. (1987). Zelfconcept, zelfconceptverheldering en realiteitszin. In: *Handboek Studie- en Beroepskeuzebegeleiding*, 2220-1-17. Alphen a/d Rijn: Samsom.

VAN DAMME, J., PUSTJENS, H., LANCKSWEERDT, P., LEYSEN, V., MERTENS, W. & GELUYKENS, K. (2002). *Vanuit het secundair onderwijs naar en doorheen het hoger onderwijs of de arbeidsmarkt: een verkenning van de loopbanen van één LOSO-cohore*. Leuven: LIVO en SONAR.

VAN ESBROECK, R. (1996). Beschouwingen bij een model van leerlingenbegeleiding. In: *Handboek Leerlingenbegeleiding*, 1996:17, pp. 49-72. Diegem: Kluwer Editorial.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: TABELLEN HOOFDSTUK 2

TABEL 2.2: HOE VAAK WORDEN DE OUDERS GEÏNFORMEERD OVER DE INFOMOMENTEN OP SCHOOLNIVEAU

Ouders	ASO / ASO-TSO		ASO-BSO-TSO		BSO-TSO	
	n	%	n	%	n	%
Nooit	0	0,0	1	4,5	1	3,1
Eén keer	1	5,3	2	9,1	11	34,4
Enkele keren	6	31,6	13	59,1	9	28,1
Meerdere keren	9	47,4	5	22,7	11	34,4
Dikwijls	1	5,3	0	0,0	0	0,0
Zeer dikwijls	2	10,5	1	4,5	0	0,0
TOTAAL (N)	19	100,0	22	100,0	32	100,0

TABEL 2.3: HOE VAAK WORDEN DE OUDERS RECHTSTREEKS BETROKKEN BIJ DE INFOMOMENTEN OP SCHOOLNIVEAU

Ouders	ASO / ASO-TSO		ASO-BSO-TSO		BSO-TSO	
	n	%	n	%	n	%
Nooit	2	10,5	3	13,6	8	25,0
Eén keer	3	15,8	3	13,6	8	25,0
Enkele keren	7	36,8	12	54,5	12	37,5
Meerdere keren	5	26,3	3	13,6	4	12,5
Dikwijls	1	5,3	0	0,0	0	0,0
Zeer dikwijls	1	5,3	1	4,5	0	0,0
TOTAAL (N)	19	100,0	22	100,0	32	100,0

TABEL 2.4: BEZOCHTE BEDRIJVEN (ALFABETISCH OVERZICHT)

ALZ	Ford	Nike
Ambiorix schoenen	Frepa	Pami
Atlas Copco	GB	Panasonic
Bayer	Haas	Penders & Vanherle
Borealis	Henkel	Plano-plastics
Bosch	IGOpst	Profel
Celanese	Ikea	Reef Precisie B.V.
CenterParcs	InBev	Scana-Noliko
Coca-Cola	Jaga	Scania
Colruyt	Janssens Pharmaceutica	Sibelco
D&D Beringen	JBC	SKF
DAF	Jeekers	Tessengerlo Chemie
D'Ieteren	KBC	Trudo Konings
Drukkerij Vaneylen	LAG	TV-Limburg
Ebema	Logis	Umicore
Edibo	l'Oréal	Van Gompel
Elimetal	Melotte	veiling Haspengouw
Emgo	Monroe	VRT
Florale Haircare	Nedcar	Weldimo

BIJLAGE 2: TABELLEN HOOFDSTUK 4

TABEL 4.9: EXTERNE PARTER (UNIVERSITEITEN) X ONDERWIJSVORM

		Universiteiten		Totaal	
		Ja	Neen		
Onderwijsvorm	ASO	n	21	13	34
		%	61,8%	38,2%	100,0%
	overige	n	7	24	31
		%	22,6%	77,4%	100,0%
Totaal			28	37	65
			43,1%	56,9%	100,0%

Externe partner (universiteiten) x onderwijsvorm ($X^2=10,15$; $df=1$; $p<.001$)

TABEL 4.10: EXT. PARTNER (VAKBEWEGING, SECTORFEDERATIE) X ONDERWIJSVORM

		Vakbewegingen, sectorfederaties		Totaal
		Ja	Neen	
Onderwijsvorm	ASO	n 6	28	34
		% 17,6%	82,4%	100,0%
	overige	n 13	18	31
		% 41,9%	58,1%	100,0%
Totaal		19 29,2%	46 70,8%	65 100,0%

Externe partner (vakbewegingen, sectorfederaties) x onderwijsvorm ($X^2=4,62$; $df=1$; $p<.05$)

TABEL 4.11: EXTERNE PARTNER (VDAB) X ONDERWIJSVORM

		VDAB		Totaal
		Ja	Neen	
Onderwijsvorm	BSO	n 31	18	49
		% 63,3%	36,7%	100,0%
	overige	n 3	13	16
		% 18,8%	81,3%	100,0%
Totaal		34 52,3%	31 47,7%	65 100,0%

Externe partner (VDAB) x onderwijsvorm ($X^2=9,58$; $df=1$; $p<.005$)

TABEL 4.12: SAMENWERKINGSVERBANDEN I.F.V. AANWERVING X SCHOOLCATEGORIE

		Samenwerkingsverbanden met bedrijven i.f.v. aanwerving via school		Totaal
		Ja	Neen	
Onderwijsvorm	ASO / ASO-TSO	n 1	18	19
		% 5,3%	94,7%	100,0%
	ASO-BSO-TSO	n 15	17	32
		% 46,9%	53,1%	100,0%
	BSO-TSO	n 3	19	22
		% 13,6%	86,4%	100,0%
Totaal		19 26,0%	54 74,0%	73 100,0%

Samenwerkingsverbanden i.f.v. aanwerving x schoolcategorie ($X^2=13,23$; $df=2$; $p<.001$)

SEIN > SO-HO onderzoek – online vragenlijst

Onderstaande vragenlijst is een **VOORBEELD** van de online vragenlijst die vanaf begin oktober door de school **online** dient ingevuld te worden. De link van de vragenlijst zal **via e-mail** toegestuurd worden.

Het aantal vragen dat in de online versie dient ingevuld te worden is afhankelijk van de antwoorden op de vragen.

Indien u vragen of opmerkingen heeft i.v.m. het onderzoek, kan u contact opnemen met **Kris Vancluysen** van de **Universiteit Hasselt** (*kris.vancluysen@uhasselt.be*).

1. De school is **een school van het...**
- Gewoon Secundair Onderwijs*
 - Buitengewoon Secundair Onderwijs*

2. Welke **onderwijsvormen** komen er in de **3e graad** voor?

- ASO (Algemeen Secundair Onderwijs)*
- BSO (Beroepssecundair Onderwijs)*
- KSO (Kunstsecundair Onderwijs)*
- TSO (Technisch Secundair Onderwijs)*

- 3a. Worden er in het BSO **deeltijdse opleidingen** aangeboden?

- Ja*
- Neen*

- 3b. Is er een **4e graad** voor bepaalde **specialisaties** in het **BSO**?

- Ja*
- Neen*

- 3c. De **opleidingen** in het BSO zijn...

- Modulair (afzonderlijke leerpakketten)*
- Lineair (graden en leerjaren)*

- 4a. De **school** brengt leerlingen samen van...

- Type 1: jongeren met een licht mentale handicap*
- Type 2: jongeren met een matig of ernstig mentale handicap*
- Type 3: jongeren met karakteriele stoornissen*
- Type 4: jongeren met een fysieke (=lichamelijke) handicap*
- Type 5: langdurig zieke jongeren*
- Type 6: jongeren met een visuele handicap*
- Type 7: jongeren met een auditieve handicap*

- 4b. Welke **opleidingsvormen** worden in de school aangeboden?

- Opleidingsvorm 1: sociale aanpassing*
- Opleidingsvorm 2: sociale aanpassing en arbeidsgeschiedtmaking*
- Opleidingsvorm 3: beroepsonderwijs*
- Opleidingsvorm 4: algemeen beroeps-, kunst- en technisch onderwijs*

5. De **school** behoort tot het...

- Gemeenschapsonderwijs*
- Gesubsidieerd Officieel Onderwijs*
- Gesubsidieerd Vrij Onderwijs*

In het volgende deel stellen we vragen over de **studie- en beroepskeuze** van de leerlingen en **de rol van de school** hierbij.

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

6a. Welke **informatiemomenten** organiseert de school met betrekking tot de studie- en beroepskeuze voor de leerlingen uit de derde graad (5e of 6e jaar) van het **Algemeen Secundair Onderwijs (ASO)**?

- Beroependag, -avond of -beurs
- Infosessie rond leerstijlprofielen
- Infosessie of les over het aanbod en de structuur van het Hoger Onderwijs
- Infosessie met mensen uit een bepaald opleidingsveld of sector
- Infosessie met oud-leerlingen
- Infosessie rond solliciteren
- Andere infosessie

Indien 'andere',
specificeer:

6b. Welke **informatiemomenten** organiseert de school met betrekking tot de studie- en beroepskeuze voor de leerlingen uit de derde graad (5e of 6e jaar) van het **Technisch Secundair Onderwijs (TSO)**?

- Beroependag, -avond of -beurs
- Infosessie rond leerstijlprofielen
- Infosessie of les over het aanbod en de structuur van het Hoger Onderwijs
- Infosessie met mensen uit een bepaald opleidingsveld of sector
- Infosessie met oud-leerlingen
- Infosessie rond solliciteren
- Andere infosessie

Indien 'andere',
specificeer:

6c. Welke **informatiemomenten** organiseert de school met betrekking tot de studie- en beroepskeuze voor de leerlingen uit de derde graad (5e of 6e jaar) van het **Beroepssecundair Onderwijs (BSO)**?

- Beroependag, -avond of -beurs
- Infosessie rond leerstijlprofielen
- Infosessie of les over het aanbod en de structuur van het Hoger Onderwijs
- Infosessie met mensen uit een bepaald opleidingsveld of sector
- Infosessie met oud-leerlingen
- Infosessie rond solliciteren
- Andere infosessie

Indien 'andere',
specificeer:

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

6d. Welke **informatiemomenten** organiseert de school met betrekking tot de studie- en beroepskeuze voor de leerlingen uit de derde graad (5e of 6e jaar) van het **Kunstsecundair Onderwijs (KSO)**?

- Beroependag, -avond of -beurs
- Infosessie rond leerstijlprofielen
- Infosessie of les over het aanbod en de structuur van het Hoger Onderwijs
- Infosessie met mensen uit een bepaald opleidingsveld of sector
- Infosessie met oud-leerlingen
- Infosessie rond solliciteren
- Andere infosessie

Indien 'andere',
specificeer:

6e. Welke **informatiemomenten** organiseert de school met betrekking tot de studie- en/of beroepskeuze voor de leerlingen van **opleidingsvorm 3** in het laatste kwalificatiejaar (5e jaar) ?

- Beroependag, -avond of -beurs
- Infosessie rond leerstijlprofielen
- Infosessie of les over het aanbod en de structuur van het Hoger Onderwijs
- Infosessie met mensen uit een bepaald opleidingsveld of sector
- Infosessie met oud-leerlingen
- Infosessie rond solliciteren
- Andere infosessie

Indien 'andere',
specificeer:

6f. Welke **informatiemomenten** organiseert de school met betrekking tot de studie- en/of beroepskeuze voor de leerlingen van **de alternerende beroepsopleiding (Onderwijsvorm 3, 6e jaar)** ?

- Beroependag, -avond of -beurs
- Infosessie rond leerstijlprofielen
- Infosessie of les over het aanbod en de structuur van het Hoger Onderwijs
- Infosessie met mensen uit een bepaald opleidingsveld of sector
- Infosessie met oud-leerlingen
- Infosessie rond solliciteren
- Andere infosessie

Indien 'andere',
specificeer:

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

6g. Welke **informatiemomenten** organiseert de school met betrekking tot de studie- en beroepskeuze voor de leerlingen uit de derde graad (5e of 6e jaar) van opleidingsvorm 4 (**OV4**)?

- Beroependag, -avond of -beurs
- Infosessie rond leerstijlprofielen
- Infosessie of les over het aanbod en de structuur van het Hoger Onderwijs
- Infosessie met mensen uit een bepaald opleidingsveld of sector
- Infosessie met oud-leerlingen
- Infosessie rond solliciteren
- Andere infosessie

Indien 'andere',
specificeer:

7. Hoe vaak worden de **ouders geïnformeerd** over de **informatiemomenten op schoolniveau**?

- Nooit
- Eén keer
- Enkele keren
- Meerdere keren
- Dikwijls
- Zeer dikwijls

8. Hoe vaak worden de **ouders rechtstreeks** betrokken bij de **informatiemomenten op schoolniveau**?

- Nooit
- Eén keer
- Enkele keren
- Meerdere keren
- Dikwijls
- Zeer dikwijls

9a. Aan welke **informatiemomenten buiten de school** nemen de leerlingen uit de derde graad **ASO** (5e of 6e jaar) **via de school** deel?

- Bezoek aan de studie- en informatiedagen (SID-in)
- Bezoek aan de beroepenbeurs van Rotary
- Bezoek of meeloopdag aan een hogeschool (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek of meeloopdag aan een universiteit (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek aan bedrijven of organisaties die aansluiten met de studierichting
- Bezoek aan een externe jobbeurs
- Ontmoeten van professionals/beroepsbeoefenaars via de DREAM day
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

9b. Aan welke **informatiemomenten buiten de school** nemen de leerlingen uit de derde graad **TSO** (5e of 6e jaar) **via de school** deel?

- Bezoek aan de studie- en informatiedagen (SID-in)
- Bezoek aan de beroepenbeurs van Rotary
- Bezoek of meeloopdag aan een hogeschool (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek of meeloopdag aan een universiteit (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek aan bedrijven of organisaties die aansluiten met de studierichting
- Bezoek aan een externe jobbeurs
- Ontmoeten van professionals/beroepsbeoefenaars via de DREAM day
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

9c. Aan welke **informatiemomenten buiten de school** nemen de leerlingen uit de derde graad **BSO** (5e of 6e jaar) **via de school** deel?

- Bezoek aan de studie- en informatiedagen (SID-in)
- Bezoek aan de beroepenbeurs van Rotary
- Bezoek of meeloopdag aan een hogeschool (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek of meeloopdag aan een universiteit (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek aan bedrijven of organisaties die aansluiten met de studierichting
- Bezoek aan een externe jobbeurs
- Ontmoeten van professionals/beroepsbeoefenaars via de DREAM day
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

9d. Aan welke **informatiemomenten buiten de school** nemen de leerlingen uit de derde graad **KSO** (5e of 6e jaar) **via de school** deel?

- Bezoek aan de studie- en informatiedagen (SID-in)
- Bezoek aan de beroepenbeurs van Rotary
- Bezoek of meeloopdag aan een hogeschool (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek of meeloopdag aan een universiteit (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek aan bedrijven of organisaties die aansluiten met de studierichting
- Bezoek aan een externe jobbeurs
- Ontmoeten van professionals/beroepsbeoefenaars via de DREAM day
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

9e. Aan welke **informatiemomenten buiten de school** nemen de leerlingen van opleidingsvorm 3 in het laatste kwalificatiejaar (5e jaar) **via de school** deel?

- Bezoek aan de studie- en informatiedagen (SID-in)
- Bezoek aan de beroepenbeurs van Rotary
- Bezoek of meeloopdag aan een hogeschool (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek of meeloopdag aan een universiteit (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek aan bedrijven of organisaties die aansluiten met de studierichting
- Bezoek aan een externe jobbeurs
- Ontmoeten van professionals/beroepsbeoefenaars via de DREAM day
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

9f. Aan welke **informatiemomenten buiten de school** nemen de leerlingen van de **alternerende beroepsopleiding** (Onderwijsvorm 3, 6e jaar) **via de school** deel?

- Bezoek aan de studie- en informatiedagen (SID-in)
- Bezoek aan de beroepenbeurs van Rotary
- Bezoek of meeloopdag aan een hogeschool (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek of meeloopdag aan een universiteit (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek aan bedrijven of organisaties die aansluiten met de studierichting
- Bezoek aan een externe jobbeurs
- Ontmoeten van professionals/beroepsbeoefenaars via de DREAM day
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

9g. Aan welke **informatiemomenten buiten de school** nemen de leerlingen uit de derde graad (5e of 6e jaar) van **opleidingsvorm 4 via de school** deel?

- Bezoek aan de studie- en informatiedagen (SID-in)
- Bezoek aan de beroepenbeurs van Rotary
- Bezoek of meeloopdag aan een hogeschool (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek of meeloopdag aan een universiteit (evt. met opdracht voor de leerlingen)
- Bezoek aan bedrijven of organisaties die aansluiten met de studierichting
- Bezoek aan een externe jobbeurs
- Ontmoeten van professionals/beroepsbeoefenaars via de DREAM day
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

10. Welke hogeschool?

- Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim)
- Katholieke Hogeschool Kempen (KHKempen)
- Provinciale Hogeschool Limburg (PHL)
- Xios Hogeschool Limburg
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

11. Welke universiteit ?

- Katholieke Universiteit Brussel (KUB)
- Katholieke Universiteit Leuven (KUL)
- Universiteit Antwerpen
- Universiteit Gent
- Universiteit Hasselt
- Universiteit Maastricht
- Vrije Universiteit Brussel
- Andere

Indien 'andere',
specificeer:

12. Welke bedrijven werden bezocht?

Naam Bedrijf 1

Naam Bedrijf 2

Naam Bedrijf 3

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

13. Op welke manier kunnen de leerlingen via de school **permanent** informatie vinden omtrent hun studie- en/of beroepskeuze?

- Een studiekeuzeboek of infotheek met brochures over hoger onderwijs en beroepsmogelijkheden
- Ad-valvas ruimte voor aankondigingen en informatie over adviescentra en studies
- Informatie via een elektronische leeromgeving
- Links naar sites met studiebegeleiding, -aanbod of vacatures op de website van de school
- Een 'prikbord' in de klas met info over opleidingen, beroepen of opendeurdagen
- Niet van toepassing
- Andere, nl.:

14. Via welke elektronische leeromgeving vinden de leerlingen informatie omtrent hun studie- en/of beroepskeuze? specificeer!

15a. Gebruiken de leerlingen van de 3e graad studie- of beroepskeuzedossier(s)?

- Ja, vanaf het eerste jaar van de 3e graad
- Ja, in het tweede jaar van de 3e graad
- Neen, er worden geen studie- of beroepskeuzedossiers gebruikt
- Niet van toepassing

15b. Welke studie- of beroepskeuzedossiers worden door de leerlingen gebruikt?

- KiesKeurig (Katholieke Universiteit Leuven)
- KiesWijzer (Vrije Universiteit Brussel)
- Labyrint (Uitgeverij Garant)
- Mani (Katholieke Universiteit Brussel)
- Op stap naar het hoger onderwijs (VCLB)
- StudieKiezer (UHasselt)
- De Start van een Loopbaan (VDAB)
- Eigen, zelf samengesteld studiekeuzedossier
- Andere, nl.:

15c. Wordt het dossier voorgelegd en besproken op de klassenraad ?

- Ja
- Neen

15d. Geeft de klassenraad zijn visie op de gemaakte keuze?

- Ja
- Neen

9

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

15e. Wie treedt op als begeleider van het dossier?

- De klastitularis
 - De beroeps- of studiekeuzebegeleider (SOHO-coördinator)
 - Een andere (vak)leerkracht
 - CLB-medewerker
 - De leerlingen werken zelfstandig met het dossier
 - Andere persoon
- Indien 'andere',
specificeer:

16a. Worden er van de leerlingen in de derde graad (5e of 6e jaar) individuele belangstellings- of persoonlijkheidstests afgenomen (vb. ZOBEST)?

- Ja, van iedere leerling
- Ja, op individuele vraag van de leerling
- Neen, er worden geen belangstellings- of persoonlijkheidstests afgenomen

16b. Welke belangstellings- of persoonlijkheidstests worden er afgenomen?

- LASSI
 - ZOBEST
 - ZOBEST-e (elektronische versie van de klassieke ZOBEST-test)
 - Een eigen belangstellings- of persoonlijkheidstest
 - Andere
- Indien 'andere',
specificeer:

17. Hoe vaak doet de school een beroep op het CLB voor de studie- en/of beroepskeuzebegeleiding op schoolniveau?

- Nooit
- Eén keer
- Enkele keren
- Meerdere keren
- Dikwijls
- Zeer dikwijls

10

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

18. Hoe vaak vinden er in de school **individuele leerlingengesprekken** plaats met **het CLB** ?

- Nooit*
 Eén keer
 Enkele keren
 Meerdere keren
 Dikwijls
 Zeer dikwijls

19. Op welke **andere, externe organisaties of partners** wordt er bij de studie- of beroepskeuzebegeleiding een beroep gedaan?

- Universiteiten*
 Hogescholen
 VDAB
 Service clubs (vb. Rotary)
 Bedrijven
 Vakbewegingen, sectorfederaties, middenstandsorganisaties (vb. Bouwunie, VOKA)
 Andere, nl.....

20. Hier volgen een aantal **uitspraken** over de studie- en beroepskeuze in de schoolcontext. Geef aan in welke mate de uitspraak op uw school van toepassing is. (Geef uw antwoord op een **schaal van 1 tot 6**, gaande van 'helemaal niet van toepassing' tot 'helemaal van toepassing').

- 1= helemaal niet van toepassing**
2= niet van toepassing
3= eerder niet van toepassing
4= eerder wel van toepassing
5= van toepassing
6= helemaal van toepassing

- a. De studie- of beroepskeuze maakt integraal deel uit van het schoolgebeuren. **1** **2** **3** **4** **5** **6**
- b. Studie- en beroepskeuzebegeleiding is een aparte discipline naast het onderwijs op school.
- c. Studie- en beroepskeuzebegeleiding is een collectieve verantwoordelijkheid van alle leerkrachten.
- d. Voor de studie- en beroepskeuzebegeleiding wordt voornamelijk een beroep gedaan op het CLB.
- e. Studie- en beroepskeuzebegeleiding gebeurt extern aan het onderwijs- en klasgebeuren.
- f. Leerkrachten van de 3e graad zien studie- of beroepskeuzebegeleiding als een belangrijke taak.

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

- g. Er wordt binnen een team regelmatig overlegd over initiatieven i.v.m. studie- en beroepskeuze.
- h. Leerkrachten volgen bijscholing op vlak van studie- en/of beroepskeuzebegeleiding.
- i. Leerkrachten volgen bijscholing over de veranderingen in het Hoger Onderwijs.
- j. In het studie- en beroepskeuzeproces worden ICT-toepassingen ingeschakeld.
- k. De website van de school geeft info en/of links over studie- en beroepskeuzemogelijkheden.
- l. Er bestaat een samenwerkingsverband met andere scholen omtrent keuzebegeleiding.
- m. Er worden methodieken en ervaringen uitgewisseld binnen de scholengemeenschap.
- n. Het organiseren van infosessies gebeurt op niveau van de scholengemeenschap.
- o. De school voert zijn eigen studie- en beroepskeuzebeleid, los van de scholengemeenschap.

21a. Komt de **studie- en/of beroepskeuze na het secundair onderwijs** al aan bod in de **tweede graad**?

- Ja, via een systematische aanpak (studieloopbaanbegeleiding of stappenplan)*
 Ja, occasioneel op vraag van de ouders en/of de leerlingen
 Nee, de studie- en beroepskeuze na het S.O. komen pas later aan bod

21b. Komt de **studie- en/of beroepskeuze na het secundair onderwijs** al aan bod in de **eerste graad**?

- Ja, via een systematische aanpak (studieloopbaanbegeleiding of stappenplan)*
 Ja, occasioneel op vraag van de ouders en/of de leerlingen
 Nee, de studie- en beroepskeuze na het S.O. komen pas later aan bod

22a. Is er een **studie- en/of beroepskeuzebegeleider op schoolniveau** (vb. SOHO-leerkracht of -coördinator)?

- Ja*
 Nee

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

22b. Hoeveel **lestijden** per week worden er in de **derde graad** uitgetrokken voor de keuzebegeleider?

22c. De studie- en/of beroepskeuzebegeleider...

- ...coacht de leerkrachten bij het integreren van de studie- en beroepskeuze in de vakken
- ...zet een samenwerkingsverband op tussen de scholen van de scholengemeenschap
- ...bouwt trajecten uit voor de begeleiding van het studie- en/of beroepskeuzeproces
- ...zorgt voor de inschakeling van en de samenwerking met andere actoren in het keuzeproces
- ...volgt de ontwikkeling van het keuzeproces op door individuele leerlingengesprekken
- ...coördineert de nascholing van de leerkrachten
- ...neemt deel aan studiedagen in verband met de SOHO-overgang
- ...verwijst als het nodig is naar externe diensten en het CLB

23a. Houdt de school **slaagpercentages** bij van **oud-leerlingen** die een studie in het hoger onderwijs volg(d)en?

- Ja
- Neen
- Niet van toepassing

23b. Naar wie worden deze slaagpercentages **teruggekoppeld**?

- Leerkrachten
- Leerlingen
- Ouders
- Deze slaagpercentages worden niet teruggekoppeld

23c. Hebben de **slaagpercentages** een invloed op het **beleid van de school**?

- Ja
- Neen

24a. Bestaan er **samenwerkingsverbanden** met bedrijven, instellingen en/of organisaties om leerlingen **aan te werven via de school**?

- Ja
- Neen

24b. Geeft de school **contactgegevens** van leerlingen door aan **bedrijven, instellingen en/of organisaties** voor **aanwerving**?

- Ja, van alle leerlingen
- Ja, van sommige leerlingen
- Neen

ONLINE VRAGENLIJST SO-HO ONDERZOEK

25. Om te eindigen hebben we enkele **algemene gegevens** van uw school nodig.

- a. Naam van de school:
- b. Onderdeel van scholengemeenschap:
- c. Adres (Straat + nr.):
- d. Postcode
- e. e-mailadres

26a. Het aantal leerlingen in de (secundaire) school op 1 september 2006

26b. Aantal jongens

26c. Aantal meisjes

27a. Hoeveel % van de leerlingen afgestudeerd in het **schooljaar 2003-2004 vatte een studie aan** in het hoger onderwijs? (optioneel)

27b. Hoeveel % van de leerlingen afgestudeerd in het **schooljaar 2003-2004 slaagde** in het eerste jaar hoger onderwijs? (optioneel)

28. Welke leden van het **'kernteam'** dat zich bezig houdt met de studie- en beroepskeuze vullen samen de **vragenlijst** in?

- Directeur van de school
- Studiekeuzebegeleider (SOHO-coördinator)
- Eén of meerdere klastitularissen van de 3e graad
- Eén of meerdere (vak)leerkrachten van de 3e graad
- Andere, nl.: